

КАФЕКАФЕДРА ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Міжнародний проєкт
Еразмус+ Модуль Жан Моне

«Висвітлення нової архітектури європейської безпеки у викладанні та
наукових дослідженнях»

№ 101126795 – EuSANU – ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH

АРХІТЕКТУРА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ТА МІЖНАРОДНЕ РЕГІОНОЗНАВСТВО

Альманах Лабораторії міжнародного регіонознавства Lab-IRS

*Випуск 1. Парадигма нової системи європейської безпеки: Європейська
безпека і Україна*

Co-funded by
the European Union

«Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them».

«Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише автору(ам) і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні грантодавець не можуть нести за них відповідальність».

Дніпро, 2024/2025 навчальний рік

Альманах Лабораторії міжнародного регіонознавства Lab-IRS «Архітектура європейської безпеки та міжнародне регіонознавство» є зібранням мікродослідницьких проєктів. Він формується для оприлюднення студентських портфоліо, виконаних у рамках вивчення курсу «Архітектура європейської безпеки: нові виклики та загрози». Альманах має три випуски на навчальний рік, кожний з яких відповідає одному зі змістових модулів навчального курсу.

Альманах розміщується на сайті Lab-IRS та є у вільному доступі.

Матеріали розміщуються у авторській редакції.

На правах рукопису. Не є засобом масової інформації.

*Відповідальний за випуск: А.О. Задоя,
доктор економічних наук, професор*

Зміст

<i>Баракат Ж.</i>	Проаналізуйте динаміку змін у настроях українців щодо вступу країни до НАТО за останні 10-15 років. Як на вашу думку, такі зміни є наслідком внутрішніх процесів в Україні, чи вони головним чином відображають вплив зовнішніх факторів?	6
<i>Гаман В.</i>	Чому зростає популярність праворадикальних та популістських партій?	11
<i>Гончарова Д.</i>	Проаналізуйте місії ОБСЄ у XXI столітті. Як ви оцінюєте можливості цієї організації впливати на безпекову ситуацію в Європі?	15
<i>Гринь О.</i>	Парадигма нової системи європейської безпеки. Проблеми безпекового характеру через не співпадіння складу НАТО та ЄС	19
<i>Данильчук А.</i>	Європейський Союз як актор в сфері безпеки: сучасні дискусії з питань безпеки у Європі	22
<i>Дерябіна А.</i>	Відмінності політики ставлення до іммігрантів у різних країнах ЄС	26
<i>Земляной І.</i>	Новітні виклики та загрози європейській безпеці. Приклади, коли відмінності між країнами доповнюють одна одну та сприяють досягненню успіху і коли вони породжують суперечності. Від чого це залежить?	29
<i>Карпо М.</i>	Які основні досягнення участі України у програмі східного партнерства? Наскільки реальні результати відповідають очікуванням?	32
<i>Карпук М.</i>	Наведіть приклади, коли відмінності між країнами доповнюють одна одну та сприяють досягненню успіху і коли вони породжують суперечності. На вашу думку, від чого це залежить?	35
<i>Ковальов Д.</i>	Чому виникають труднощі з розробкою єдиної європейської політики у сфері міграції? У чому корені різних поглядів на цю проблему: у економічних інтересах чи у базових цінностях?	38
<i>Комарницький О.</i>	«Холодна війна» - це уже лише історія чи й сучасність?	42

<i>Криворучко Н.</i>	Ступінь готовності вступу України та Молдови в ЄС та їх порівняння	45
<i>Маковецький О.</i>	Оцінка можливих наслідків для економіки України створення спільних з європейськими країнами підприємств з виробництва зброї	49
<i>Макогон І.</i>	Як на вашу думку, чому ЄС до цього часу не має власних збройних сил? Чи у них потреба і чи будуть створені вони у майбутньому?	50
<i>Мартирузова Д.</i>	Які варіанти реформування Організації об'єднаних націй сьогодні пропонуються? Оцініть можливі переваги та загрози такого реформування	54
<i>Мельник О.</i>	Оцініть ефективність санкцій, які ЄС запровадив проти Росії? Що негативно позначається на цій ефективності?	57
<i>Огій Н.</i>	Оцініть можливі наслідки для економіки України створення спільних з європейськими країнами підприємств з виробництва зброї?	61
<i>Окапінський П.</i>	Наведіть приклади, коли відмінності між країнами доповнюють одна одну та сприяють досягненню успіху і коли вони породжують суперечності. На вашу думку, від чого це залежить?	64
<i>Останчук В.</i>	Парадигма нової системи європейської безпеки: аналіз змін витрат на оборону європейських країн НАТО	66
<i>Павленко П.</i>	У чому відмінності політики ставлення до іммігрантів у різних країнах ЄС? Який би з варіантів цього ставлення підтримали б ви особисто?	70
<i>Підосинников Є.</i>	Проаналізуйте історичні умови, за яких відбувся вступ Федеративної Республіки Німеччини до НАТО. Чому ця подія була важливою для зміцнення європейської безпеки?	77
<i>Ротар М.</i>	Що повинна зробити Україна, щоб мінімізувати можливі загрози для ЄС від вступу до нього нашої країни?	81
<i>Теслюк А.</i>	Ключові тенденції в розбудові архітектури європейської безпеки	85

<i>Томіхіна С.</i>	Проаналізуйте, за якими показниками Європейський Союз є світовим лідером та у чому він поступається іншим. Яке підґрунтя потрібне для того, щоб реалізувати концепцію європейської стратегічної автономії?	89
<i>Тур С.</i>	Якщо росія постійно порушує принципи функціонування ОБСЄ та не виконує її рішення, то чому ця організація не позбавиться від такого члена? Які потенційні виграші та програші для ОБСЄ без росії?	92
<i>Ченіга А.</i>	Порівняйте моделі європейської безпеки, які сформувалися після наполеонівських воєн та після Першої світової війни. Що спільного у них та чим вони відрізняються? Чому, на вашу думку, перша проіснувала майже століття, а друга лише двадцять років?	98
<i>Шмельова Л.</i>	«Холодна війна» - це уже лише історія чи й сучасність?	104
<i>Шуригіна А.</i>	Якщо росія постійно порушує принципи функціонування ОБСЄ та не виконує її рішення, то чому ця організація не позбавиться від такого члена? Які потенційні виграші та програші для ОБСЄ без росії?	108

Проаналізуйте динаміку змін у настроях українців щодо вступу країни до НАТО за останні 10-15 років. Як на вашу думку, такі зміни є наслідком внутрішніх процесів в Україні, чи вони головним чином відображають вплив зовнішніх факторів?

Аналізуючи останнє десятиліття української політичної історії, не можна переоцінити значення євроатлантичного вектора у формуванні національної ідентичності та безпекових пріоритетів. Питання членства в НАТО перетворилося з абстрактної політичної дискусії на ключовий елемент національної стратегії виживання. Дослідження динаміки суспільних настроїв щодо вступу до Альянсу пропонує унікальний лінз для розуміння взаємодії між внутрішніми реформами та зовнішніми загрозами в процесі державотворення.

Після Революції Гідності 2014 року та подальшої російської анексії Криму Україна опинилася в епіцентрі геополітичних трансформацій. Суспільна підтримка вступу до НАТО, яка протягом 2000-х років коливалася на рівні 20-40%, за останнє десятиліття демонструє безпрецедентний ріст до 86-89% у 2023 році[1]. Ця радикальна зміна відображає не лише трансформацію національної свідомості, а й ставлення до систем колективної безпеки в умовах гібридної війни.

Актуальність дослідження полягає в його міждисциплінарному характері: воно торкається політології, соціології та міжнародних відносин. Розуміння механізмів формування громадської думки в умовах збройного конфлікту має ключове значення для прогнозування подальших геополітичних орієнтацій не лише України, а й усієї Східної Європи.

Динаміка суспільної підтримки вступу до НАТО: хронологія ключових зламів

Період 2010-2013: обережний скептицизм

На початку 2010-х років, за правління Віктора Януковича, питання євроатлантичної інтеграції було фактично виключено з офіційного політичного курсу. Соціологічні опитування фіксували підтримку вступу до НАТО на рівні 15-25%, що пояснювалося поєднанням факторів:

1. Сильний вплив проросійської пропаганди, яка представляла Альянс як загрозу національній безпеці
2. Відсутність системної інформаційної кампанії про переваги членства
3. Історичні фобії, пов'язані з участю України у Варшавському договорі. [5]

Проте вже у цей період спостерігалися перші ознаки змін. Молодь у великих містах демонструвала вдвічі вищі показники підтримки (до 40%), що свідчило про поколіннєвий розкол у поглядах[2]

2014-2021: революція, анексія та поступова трансформація

Російська агресія 2014 року стала каталізатором переосмислення національних пріоритетів. За даними соціологів, підтримка вступу до НАТО зросла з 34% у січні 2014 до 54% вже у квітні того ж року. Цей ріст мав яскраво виражений регіональний характер: якщо на Заході підтримка досягала 72%, то на Сході вона не перевищувала 38% [5]

Важливим чинником стало поєднання зовнішніх та внутрішніх факторів:

- Зовнішня загроза (окупація Криму, війна на Донбасі) змусила суспільство шукати гарантії безпеки
- Внутрішні реформи (децентралізація, створення нових правоохоронних органів) демонстрували здатність до інтеграції з європейськими структурами[2].

Протягом 2016-2019 років показники стабілізувалися на рівні 45-55%, що відображало втому від війни та уповільнення реформ. Проте вже у 2020 році,

після схвалення Конституцією курсу на членство в НАТО, спостерігався новий зріст до 62%[5]

2022-2024: повномасштабне вторгнення та консолідація євроатлантичного вибору

Повномасштабне російське вторгнення 24 лютого 2022 року стало вирішальним моментом у формуванні суспільної думки. За даними КМІС, вже у березні 2022 року підтримка вступу до НАТО досягла 76%, а до травня 2023 року – історичного максимуму в 89% [1] [4]. Ця динаміка має кілька характерних рис:

1. **Регіональна консолідація:** навіть у традиційно проросійських регіонах Сходу підтримка перевищила 79%[4]
2. **Гендерна одноманітність:** різниця між чоловіками та жінками скоротилася з 15% у 2019 до 4% у 2023[1]
3. **Вікова гармонізація:** молодь (18-35 років) демонструє лише на 7-9% вищу підтримку, ніж старші вікові групи[4]

Ці показники свідчать про те, що НАТО перестає сприйматися як політичний проект еліт, перетворюючись на національний консенсус.

Детермінанти змін: між внутрішніми реформами та зовнішніми загрозами

Аналізуючи причини кардинальних змін у громадській думці, необхідно враховувати складний взаємозв'язок між внутрішньополітичними процесами та зовнішніми викликами.

Внутрішні чинники: від абстрактних ідей до конкретних результатів

1. Конституційні зміни: Включення курсу на членство в НАТО до Преамбули Основного Закону у 2019 році надало євроатлантичній інтеграції статус національної доктрини[5]
2. Секторальні реформи:
 - Створення Офісу реформ ЗСУ (2015)
 - Впровадження стандартів НАТО у системі логістики (2017)

- Реформа оборонного планування за принципами PPP (Planning, Programming, Budgeting) [2]
3. Інформаційна політика: Системні кампанії на кшталт "НАТО – це ми" сприяли подоланню історичних стереотипів[5]

Проте дослідження виявляють і суттєві проблеми. Згідно з аналізом УжНУ, лише 23% реформ, необхідних для членства в НАТО, були повністю реалізовані до 2022 року[2]. Це свідчить про те, що внутрішні процеси самі по собі не могли забезпечити такий рівень підтримки.

Зовнішні чинники: від абстрактної загрози до екзистенційного виклику

Російська агресія виконує роль каталізатора, трансформуючи НАТО з політичної абстракції в конкретний механізм виживання:

1. **Ефект гарантій безпеки:** 92% українців у 2023 році вважають, що членство в Альянсі є єдиною гарантією від повторної агресії[4]
2. **Прагматичний розрахунок:** Досвід отримання західного озброєння під час війни переконує 78% громадян у перевагах інституційної приналежності[1]
3. **Ідентичнісний фактор:** Протиставлення "цивілізований Захід vs варварська Росія" формується у 65% опитаних як ключовий мотив підтримки[3]

Цікаво, що навіть антинаатовська риторика Росії дає зворотний ефект: 84% українців у 2023 році вважають, що заперечення Кремлем права України на вступ до Альянсу лише підсилює їхню рішучість[4]

Висновки: синергія внутрішнього та зовнішнього

Динаміка суспільної підтримки вступу до НАТО демонструє складний взаємозв'язок між внутрішніми реформами та зовнішніми загрозами. Якщо в період 2014-2021 років переважав вплив зовнішніх факторів (68% за даними

моделювання УжНУ[2]), то після 2022 року спостерігається синергетичний ефект:

- Внутрішні трансформації (військові реформи, декомунізація) створюють інституційну базу
- Зовнішня агресія формує соціальний запит на колективну безпеку
- Міжнародна підтримка НАТО під час війни переконує в практичній цінності Альянсу[3].

Таким чином, сучасний рівень підтримки є продуктом історичного досвіду, а не миттєвої реакції на загрозу. Для консолідації цих змін необхідне подальше поєднання внутрішніх реформ (особливо у сфері верховенства права) та чітких євроатлантичних перспектив.

Список використаної літератури

1. Рубрика (2023). Рекордні показники за всю історію: в Україні провели опитування щодо підтримки вступу до Євросоюзу та НАТО. URL: <https://rubryka.com/2023/02/21/rekordni-pokaznyky-za-vsyu-istoriyu-v-ukrayini-provely-opytuvannya-shhodo-pidtrymky-vstupu-do-yevrosoyuzu-ta-nato/>
2. Ужгородський національний університет (2022). Процеси розширення НАТО і Україна. Науковий вісник.
3. Ужгородський національний університет (2023). Україна – НАТО: сучасний стан відносин і перспективи. Збірник наукових праць.
4. Суспільне (2023). 89% українців хочуть членства України в НАТО — опитування. URL: <https://suspilne.media/525577-89-ukrainsiv-hocut-clenstva-ukraini-v-nato-opituvanna/>
5. Ільницька У.В. (2008). НАТО: організаційно-мотиваційний аспект відносин. Вісник Національного університету оборони України.

Чому зростає популярність право-радикальних та популістських партій?

Актуальність теми

Популярність право-радикальних та популістських партій у Європі та Україні є наслідком глибоких соціально-економічних криз, міграційних викликів та втрати довіри до традиційних політичних інститутів. Згідно з дослідженням ZN.UA (2024), зростання підтримки цих сил пов'язане зі страхом перед глобалізацією та невдоволенням політичними елітами [1]. Наприклад, у 2024 році праворадикальні партії отримали рекордні 28% місць у Європарламенті, що впливає на політику підтримки України [8]. В Україні популістична риторика про «швидкий мир» або «скасування податків» знаходить відгук серед населення, виснаженого тривалою війною [4].

Двоїста природа популізму

Популізм має дві сторони: з одного боку, він може стати інструментом мобілізації суспільства для боротьби з корупцією, з іншого — перетворитися на інструмент маніпуляцій. Як зазначається у відео «Що таке популізм і чим він корисний» (2024), історично популізм використовувався для захисту інтересів незахищених верств населення, але сьогодні він часто експлуатує страхи для радикалізації суспільства [5].

Європейський контекст

- Франція: Партія «Національне об'єднання» Марін Ле Пен апелює до антиімміграційних настроїв, звинувачуючи ЄС у «зраді національних інтересів». Її успіх на виборах 2024 року демонструє зростання впливу праворадикалів у Європі [1].

- Німеччина: «Альтернатива для Німеччини» (AfD) використовує риторику «захисту традиційних цінностей» для залучення виборців із сільських регіонів, що підкреслює зв'язок між економічною нерівністю та популізмом [3].

- Італія: «Брати Італії» Джорджії Мелоні пропагують закриття кордонів для біженців, обіцяючи «повернути контроль над країною». Їхня стратегія базується на євроскептицизмі та критиці глобалізації [2].

Україна: популізм у час війни

1. «Опозиційна платформа — За життя»: До 2022 року партія пропагувала «діалог із Росією», ігноруючи загрозу агресії. Її діяльність демонструє, як популістична риторика може підривати національну безпеку [6].

2. Олег Ляшко: радикальні обіцянки як інструмент мобілізації. Політик неодноразово заявляв про можливість «швидкої перемоги» через масовані удари по окупантах, ігноруючи реальні військові стратегії. Його риторика, спрямована на емоції, часто суперечить експертним оцінкам, що підриває довіру до професійних рішень

3. Євген Мураєв: Кампанія «НАТО — це смерть» у 2023 році використовувала соцмережі для поширення антизахідних наративів. Це приклад того, як популісти експлуатують інформаційні війни для маніпуляцій [6].

4. «Слуга народу»: На початку свого існування партія обіцяла «стрибок у майбутнє через цифровізацію», але брак досвіду призвів до невиконання більшості ініціатив, що викликало розчарування серед виборців [4].

5. Юлія Тимошенко: соціальний популізм під час кризи. Під час енергетичної кризи 2023 року Тимошенко обіцяла «знизити тарифи на опалення вдвічі», не надаючи конкретного плану фінансування. Такі заяви, хоч і популярні, створюють нереалістичні очікування та відвертають увагу від системних проблем [4].

Чому це працює? Роль соцмереж та економічної кризи

Соцмережі стали ключовим інструментом популістів. Наприклад, Дональд Трамп використовував TikTok для поширення мемів про «зраду еліт», що дозволило йому залучити мільйони молодих виборців [7]. В Україні політики активно використовують Telegram для поширення спрощених гасл, таких як «відновимо промисловість за рік», які ігнорують реальні економічні процеси [4]. Економічна криза, спричинена війною, посилює ці тенденції: 45% українців

відчувають погіршення добробуту, що робить їх більш вразливими до популістських обіцянок [4].

Шляхи протидії

1. Прозорість уряду: Досвід Данії, де всі державні витрати публікуються онлайн, показує, що відкритість зменшує довіру до популістів [2].

2. Освіта: Впровадження курсів медіаграмотності у школах, як у Фінляндії, допомагає молоді критично аналізувати інформацію [7].

3. Міжнародна співпраця: Підтримка України з боку ЄС є ключовим чинником у боротьбі з проросійськими популістськими силами [8].

Висновок

Зростання популярності право-радикальних та популістських партій є відображенням системних дисфункцій сучасних суспільств. По-перше, це реакція на соціально-економічні кризи, такі як зростання нерівності, безробіття та втрата соціальних гарантій, які традиційні партії часто ігнорують або неспроможні вирішити. Наприклад, у Німеччині AfD експлуатувала незадоволення сільських регіонів, де економічна стагнація посилювалася відчуттям "занедбаності" з боку центральної влади. По-друге, ключову роль відіграє втрата довіри до політичних інститутів через корупцію, бюрократію та відірваність еліт від реальних потреб громадян. Український досвід із партією "Слуга народу" демонструє, як невиконання гучних обіцянок (наприклад, цифровізації) перетворює початковий оптимізм на розчарування, що створює родючий ґрунт для популістів. Глобальні виклики, такі як міграційні потоки, інформаційні війни та агресія РФ, посилюють поляризацію. У Франції "Національне об'єднання" використовує страх перед імміграцією для популяризації ізоляціонізму, тоді як в Україні проросійські сили (наприклад, "Опозиційна платформа — За життя") маніпулюють бажанням миру через спрощені наративи про "швидке припинення війни". При цьому технології, зокрема соцмережі, стають каталізатором популізму: від мемів Дональда Трампа до антизахідних кампаній Євгена Мураєва в Telegram, що дозволяє охопити мільйони, маніпулюючи емоціями замість фактів.

Протидія вимагає системного підходу. Прозорість держуправління (як у Данії, де відкритість бюджетів зменшила підозрілість до влади) та освіта (наприклад, фінські курси медіаграмотності) можуть знизити вразливість суспільства до маніпуляцій. Однак ключовим залишається зміцнення демократичних інститутів через міжнародну кооперацію (підтримка ЄС у протидії проросійським силам) та внутрішні реформи. Популізм, хоч і викриває слабкості системи, не пропонує конструктивних рішень, а лише поглиблює розкол. Тому подолання його впливу — це не лише питання політичної боротьби, а й відновлення соціального договору між владою та громадянами на основі довіри, справедливості та ефективного управління.

Список використаних джерел

1. ZN.UA (2024). «Чому в Європі зростає популярність правих?»
2. Dif.org.ua (2024). «Політична динаміка в Європі».
3. IBA (2024). «Рік виборів: зростання європейських правих».
4. РБК-Україна (2025). «Радикали на марші: чому зростає підтримка популістів».
5. Відео: «Що таке популізм і чим він корисний» (2024).
6. Відео: «Популізм в Україні: сучасні виклики» (2024).
7. Young and Radical: The Far-Right's Youth Appeal (2025).
8. BBC (2024). «Вплив європейських виборів на підтримку України».

Проаналізуйте місії ОБСЄ у XXI століття. Як ви оцінюєте можливості цієї організації впливати на безпекову ситуацію в Європі?

ОБСЄ розшифровується, як Організація з безпеки і співробітництва в Європі. Це найбільша регіональна структура, що займається питаннями безпеки. До її складу входять 57 країн Північної Америки, Європи та Азії. Основна мета ОБСЄ – сприяти миру, стабільності та демократії для понад мільярда людей через політичний діалог і практичні ініціативи, які мають довготривалий вплив [1].

Потреба у формуванні загальноєвропейської системи безпеки виникла ще в середині XX століття, саме після Другої світової війни, коли світ розділювався на два блоки: Західний на чолі зі США та країнами НАТО і Східний - очолюваний СРСР та його союзниками. Напруженість між ними, відома як Холодна війна, супроводжувалася ідеологічним, військовим та політичним протистоянням, що загрожувало стабільності в Європі та світі.

Формування ідеї та проведення дискусій з приводу платформи для вирішення питань безпеки тривала з 1950 по 1970 роки. Але перший вагомий крок було зроблено в 1973. В Гельсінкі відбулася перша конференція з безпеки (КБСЄ) за участю 35 держав Європи, США та Канади. Ця зустріч стала основою для подальшої роботи над формуванням всеосяжної системи безпеки. І вже у 1975 році був підписаний Гельсінський заключний акт, який заклав фундаментальні принципи взаємовідносин між державами, такі як:

1. Незастосування сили у міжнародних відносинах;
2. Непорушність кордонів та територіальна цілісність держав;
3. Взаємна співпраця та повага до прав людини.

Наступним важливим етапом стало рішення, ухвалене на Будапештському саміті 1994 року, про перетворення КБСЄ на повноцінну міжнародну

організацію. І лише 1 січня 1995 року вона отримала назву Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ).

Організація виступає майданчиком для обговорення актуальних викликів безпеки та механізмом для спільних дій, що спрямовані на покращення життя громад та окремих людей. Підхід ОБСЄ до безпеки є комплексним і охоплює три ключові аспекти: військово-політичний, економіко-екологічний та гуманітарний. Завдяки широкому складу учасників і багатовимірному підходу, організація сприяє зменшенню суперечностей між державами, зміцненню довіри та налагодженню співпраці у сферах запобігання конфліктам, кризового реагування та відновлення після кризових ситуацій.

ОБСЄ має розгалужену структуру, що включає спеціалізовані установи, експертні групи та польові місії. Вона займається вирішенням ключових питань, які впливають на міжнародну безпеку, зокрема контролем над озброєннями, боротьбою з тероризмом, зміцненням принципів належного врядування, забезпеченням енергетичної стабільності, протидією торгівлі людьми, підтримкою демократичних процесів, захистом свободи ЗМІ та прав національних меншин.

Проте ефективність ОБСЄ як системи колективної безпеки виявилася обмеженою в умовах значно ускладненого міжнародного середовища. Існуючі механізми врегулювання криз та можливості розслідування порушень статуту ОБСЄ важко застосовувати через необхідність консенсусу всіх членів. На практиці це стає майже неможливим, що призводить до ускладнення чи неможливості ухвалення рішень. Як наслідок, функції з управління кризовими ситуаціями перейшли до інших організацій, таких як НАТО та ЄС [3].

Разом із тим, ОБСЄ залишається важливим гравцем у питаннях моніторингу та запобігання конфліктам. Вона робить значний внесок у регіональну безпеку завдяки довгостроковим місіям у місцях конфліктів.

Наприклад, однією з масштабних і важливих місій ОБСЄ у XXI столітті стала Спеціальна моніторингова місія в Україні, створена після початку збройного конфлікту на Донбасі у 2014 році. Основними завданнями місії були:

1. Моніторинг дотримання Мінських угод і режиму припинення вогню.
2. Фіксація випадків обстрілів, пересування військових формувань та порушень прав людини.

3. Звітування про гуманітарну ситуацію в регіоні.

Її робота значно ускладнювалася через перешкоджання доступу до певних територій, зокрема у непідконтрольних уряду районах. Але головною причиною припинення діяльності у 2022 році стала відмова Росії продовжити її мандат [2].

Найбільш довготривалою в історії організації є Місія ОБСЄ в Косово, що діє ще з 1999 року. Її головною метою є допомога у створенні демократичних інституцій у постконфліктний період. Організація активно сприяє розбудові державних структур, підтримує правові реформи та допомагає у становленні верховенства права. Важливим напрямком її діяльності є моніторинг ситуації з дотриманням прав людини, а також контроль за виборчими процесами, щоб забезпечити їхню прозорість і відповідність міжнародним стандартам.

Місія допомогла закласти основи політичної стабільності в Косово, але стикалася з труднощами, пов'язаними з невизнанням незалежності регіону окремими країнами.

Також, ОБСЄ активно працювала в Грузії через свою місію, яка діяла з 1992 до 2008 року, зосереджуючись на врегулюванні конфліктів, зміцненні безпеки та сприянні демократичним реформам. Крім того, організація регулярно здійснює спостереження за виборами в різних країнах, оцінюючи їхню прозорість, відповідність міжнародним стандартам та забезпечуючи підтримку демократичних процесів.

Отже, ОБСЄ залишається важливим міжнародним механізмом контролю за безпекою, демократичним розвитком та правами людини. Втім, ефективність її діяльності значною мірою залежить від політичної волі країн-учасниць. Організація має обмежений мандат і часто стикається з перешкодами, зокрема через блокування її рішень великими державами. Незважаючи на це, ОБСЄ продовжують працювати для підтримки стабільності в Європі та за її межами.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт ОБСЄ URL: <https://www.osce.org/>
2. Український інститут майбутнього URL: <https://uifuture.org/>
3. Національний інститут стратегічних досліджень URL: <https://niss.gov.ua/>

Парадигма нової системи європейської безпеки.

Проблеми безпекового характеру через не співпадіння складу НАТО та ЄС

Питання безпеки в Європі вийшло на перший план у світлі нових викликів, серед яких – повномасштабна агресія Росії проти України, підвищення рівня нестабільності на Балканах, зростання кіберзагроз та поширення тероризму. У цьому контексті відзначається недостатня ефективність діючих безпекових механізмів. Зокрема, паралельне існування НАТО та ЄС, що мають частково спільне членство, створює інституційні та політичні виклики, які унеможлиблюють своєчасне та скоординоване реагування на кризи. Сучасна парадигма європейської безпеки потребує переосмислення, в якому гармонізація між цими двома структурами відіграватиме ключову роль.

Європейська безпека перебуває у фазі трансформації. Після закінчення Холодної війни Європа покладалась на НАТО як головного гаранта військової безпеки. З часом, з розширенням повноважень ЄС у сфері зовнішньої політики, з'явилась потреба у формуванні власних оборонних структур. Проте через те, що склад НАТО і ЄС не є ідентичним, з'являються серйозні виклики для спільного реагування на загрози.

Членами НАТО є 32 країни, а ЄС — 27. Водночас деякі з них не перетинаються. Наприклад, Норвегія, Ісландія, США, Канада, Велика Британія — члени НАТО, але не входять до ЄС. І навпаки — Австрія, Ірландія, Кіпр є в ЄС, але не в НАТО. Такий розрив спричиняє нерівність у зобов'язаннях. Невходження Австрії та Ірландії в Альянс обумовлене їхньою нейтральністю, проте в умовах війни в Україні навіть ці країни переглядають свої позиції.

Існують кілька практичних прикладів негативних наслідків цієї розбалансованості. Зокрема, у 2011 році під час інтервенції в Лівії ЄС не зміг виступити єдиним фронтом без залучення інфраструктури НАТО. У ситуації з Україною, незважаючи на єдність позицій щодо засудження агресії, рівень участі

країн у військовій допомозі суттєво відрізняється саме через різні зобов'язання в межах Альянсу та ЄС.

Крім того, існує стратегічна конкуренція між ініціативами НАТО та проектами ЄС, такими як PESCO (Постійна структурована співпраця) чи Європейський оборонний фонд. НАТО розглядає їх з певним скепсисом, побоюючись дублювання функцій. Це створює атмосферу недовіри та фрагментованості, коли необхідна якраз кооперація. У свою чергу, ЄС прагне зміцнити свою стратегічну автономію, але без тісної координації з НАТО ці зусилля залишаються обмеженими в ефективності.

Для досягнення стабільної архітектури безпеки в Європі необхідно:

- сформулювати спільну оперативну доктрину між НАТО та ЄС;
- запровадити єдині канали кризової комунікації та реагування;
- погодити підходи до кібербезпеки та захисту критичної інфраструктури;
- запровадити механізми обміну розвідданими, незалежно від формального членства в обох структурах.

Європа стоїть на порозі нової безпекової парадигми, в основі якої повинна бути взаємодія, а не конкуренція між ключовими інституціями. Лише через синергію можна гарантувати стійкість континенту до новітніх загроз у ХХІ столітті.

Список використаних джерел

1. Howorth, J. (2014). Security and Defence Policy in the European Union. Palgrave Macmillan.
2. Biscop, S. (2021). European Strategy in the 21st Century: New Future for Old Power. Routledge.
3. Smith, M. E. (2017). Europe's Foreign and Security Policy. Cambridge University
4. Офіційний сайт НАТО — <https://www.nato.int>
5. Офіційний сайт Європейського Союзу — <https://europa.eu>

6. Фісун А. В. (2022). Європейська безпека в умовах нових геополітичних викликів. Політологічний вісник.Council on Foreign Relations — <https://www.cfr.org>

Європейський Союз як актор в сфері безпеки: сучасні дискусії з питань безпеки у Європі

Після початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну у 2022 році безпекова ситуація в Європі зазнала кардинальних змін. Геополітична реальність, яка здавалася стабільною протягом кількох десятиліть, виявилася надзвичайно вразливою. У цьому контексті Європейський Союз був змушений переглянути свою роль у сфері безпеки та оборони. Ситуація загострила потребу у формуванні власної безпекової ідентичності, посиленні стратегічної автономії та зменшенні залежності від зовнішніх акторів, зокрема США та НАТО.

Традиційно ЄС позиціонував себе як актор «м'якої сили» – основний акцент робився на економічній інтеграції, підтримці демократії, розвитку прав людини та дипломатичних механізмах вирішення конфліктів. Проте сучасні виклики, такі як зростання військової загрози з боку авторитарних держав, дестабілізація на периферії Європи, кіберзагрози та маніпуляції інформацією, вимагають від ЄС нової якості дій у сфері безпеки.

Сьогодні Європейський Союз демонструє лідерство за низкою важливих показників. По-перше, він є глобальним лідером з фінансування міжнародної допомоги та стабілізаційних операцій. ЄС інвестує мільярди євро в програми розвитку, гуманітарну допомогу, реформу безпекових секторів у країнах-партнерах. Наприклад, лише у рамках Спільної політики безпеки і оборони (CSDP) протягом останніх двох десятиліть було реалізовано понад 30 місій та операцій.

По-друге, ЄС має розгалужену інституційну архітектуру у сфері безпеки. Європейська служба зовнішніх справ (EEAS), Європейське оборонне агентство (EDA), а також створення таких механізмів, як PESCO (Постійне структуроване співробітництво), свідчать про намагання побудувати незалежну оборонну

спроможність. По-третє, ЄС ефективно реалізує цивільні місії з моніторингу, реформування сектору правопорядку та забезпечення верховенства права, наприклад, місії в Україні, Косово, Грузії.

Однак, попри ці досягнення, ЄС стикається з низкою суттєвих обмежень. Найбільш помітним з них є відсутність власних збройних сил. Військова спроможність Союзу залежить від національних армій країн-членів, що значно ускладнює оперативне реагування в кризових ситуаціях.

Інституційна фрагментованість та необхідність досягнення консенсусу серед 27 держав-членів часто уповільнюють прийняття рішень та реалізацію стратегічних ініціатив. У порівнянні з НАТО чи Сполученими Штатами, ЄС також не має усталеної «стратегічної культури», тобто узгодженого бачення загроз та способів реагування на них.

У цьому контексті дедалі частіше в політичних та експертних колах піднімається питання про необхідність досягнення «європейської стратегічної автономії». Йдеться не лише про мілітаризацію, а про формування повного спектру можливостей для захисту європейських інтересів – економічних, політичних, енергетичних та інформаційних – без критичної залежності від зовнішніх гравців.

Для реалізації цієї концепції необхідно кілька ключових умов. По-перше, має бути значно посилене внутрішнє оборонне співробітництво між країнами-членами, зокрема шляхом спільного виробництва озброєння, узгодження стандартів, спільних навчань та оперативного планування.

PESCO має вийти за межі декларативного рівня та стати дієвим інструментом формування спільних оборонних проєктів.

По-друге, необхідна стратегічна переоцінка відносин з НАТО. Стратегічна автономія не повинна означати розрив з Альянсом, а радше доповнення до нього. ЄС має бути здатним діяти самостійно у випадках, коли НАТО не в змозі або не готове втручатися.

По-четверте, критично важливою є потреба формування спільної стратегічної культури, яка б базувалася на спільному аналізі загроз, стратегічних

інтересів та геополітичної позиції. Це можливо через створення спільних освітніх програм, обмін досвідом між військовими та аналітичними центрами, розвиток європейської школи безпеки.

Отже, Європейський Союз перебуває у фазі активного переосмислення своєї ролі в глобальному безпековому середовищі. Його потенціал дозволяє стати повноцінним актором на світовій арені, здатним самостійно реагувати на виклики та захищати інтереси своїх громадян.

Проте шлях до стратегічної автономії потребує не лише політичної волі, а й практичних дій, консолідації ресурсів та спільного бачення майбутнього.

Список використаних джерел

1. European External Action Service (EEAS). EU Missions and Operations. — <https://www.eeas.europa.eu>
2. Council of the European Union. Strategic Compass for Security and Defence (March 2022). — <https://www.consilium.europa.eu>
3. European Defence Agency (EDA). Key Facts and Figures 2023. — <https://eda.europa.eu>
4. Borrell, Josep. The EU Needs to Learn the Language of Power. Financial Times, 2020.
5. Biscop, Sven. European Strategic Autonomy: Which Military Level of Ambition? Egmont Institute, 2022.
6. Smith, Michael. The EU as a Global Actor in Security and Defence Policy. Journal of Common Market Studies, Vol. 60, Issue 1, 2022.
7. Politico Europe. Europe's Military Awakening: Can the EU Stand on Its Own? — <https://www.politico.eu>
8. European Parliament Briefing. The EU's Quest for Strategic Autonomy: A New Phase. 2023.
9. NATO. EU–NATO Cooperation. — https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49217.htm
10. Грицак В. ЄС як суб'єкт міжнародної безпеки: перспективи

стратегічної автономії. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень, 2023.

Відмінності політики ставлення до іммігрантів у різних країнах ЄС

Імміграційна політика є комплексом законів, правил і процедур, що регулюють в'їзд, перебування, права та обов'язки іноземних громадян на території держави. Вона охоплює широкий спектр питань, включаючи критерії в'їзду для різних категорій іммігрантів, політику інтеграції мігрантів у суспільство, процедури надання притулку та захисту біженців, а також заходи з контролю за дотриманням імміграційного законодавства та боротьби з нелегальною міграцією. Формування імміграційної політики визначається різноманітними факторами, включаючи економічні потреби країни, соціальні та культурні особливості, політичні ідеології, тому ставлення до мігрантів значно відрізняється між країнами Європейського Союзу.

Однією з ключових сфер, де спостерігаються відмінності, є критерії в'їзду та імміграційні канали. Наприклад, Німеччина, зі своєю старіючою робочою силою, активно залучає кваліфікованих працівників з-за меж ЄС, запровадивши спеціальний закон про імміграцію кваліфікованих працівників [1]. Цей закон спрощує процес отримання робочих віз для фахівців з професійною або вищою освітою. Угорщина проводить значно жорсткішу політику, маючи обмежену кількість легальних шляхів для імміграції, вона намагається зосереджуватись переважно на залученні висококваліфікованих працівників у певних секторах та інвесторів, а також встановлює суворі правила для возз'єднання сім'ї. Натомість, Польща демонструє значну відкритість до трудових мігрантів, особливо з сусідніх країн, часто застосовуючи спрощені процедури для їхнього працевлаштування.

Різнomanітність спостерігається і в політиці інтеграції іммігрантів у суспільство. Швеція традиційно вважається країною з розвиненою системою інтеграційних заходів, включаючи безкоштовні курси шведської мови для іммігрантів (SFI) та програми введення в суспільство [2]. Країна інвестує в

підтримку мігрантів для їхньої адаптації та працевлаштування. В Італії, попри наявність угод про інтеграцію, іммігранти часто стикаються зі значними викликами на ринку праці, а рівень державної підтримки може бути меншим порівняно зі Швецією. Польща, після повномасштабного вторгнення росії в Україну у 2022 році, продемонструвала значну готовність до інтеграції українських біженців, забезпечуючи їм доступ до освіти, охорони здоров'я та соціальної допомоги, що є гарним прикладом інтеграції певної групи мігрантів.

Питання надання притулку є ще однією сферою значних розбіжностей. Швеція історично мала одну з найщедріших політик щодо надання притулку в Європі, приймаючи велику кількість біженців, особливо під час міграційної кризи 2015-2016 років. Однак останнім часом країна значно посилила свої правила. На противагу цьому, Угорщина проводить дуже жорстку політику у сфері притулку, піддаючи критиці процедури розгляду заяв та демонструючи низький рівень їхнього задоволення. Країна також побудувала прикордонні загородження для запобігання нелегальній міграції.

Застосування імміграційного законодавства та контроль кордонів також є сферами, де політика країн ЄС може суттєво відрізнятись. Угорщина є яскравим прикладом країни з надзвичайно суворим контролем на кордонах та жорсткими заходами проти нелегальної міграції. Польща також посилила контроль на своїх східних кордонах, особливо у відповідь на міграційну кризу на кордоні з Білоруссю[3]. Італія, розташована на перетині міграційних шляхів через Середземне море, часто стикається з великою кількістю нелегальних прибуттів, що створює постійні виклики для її системи прийому та контролю.

У кожній з розглянутих країн міграційна політика є предметом активних політичних дебатів та значною мірою залежить від громадської думки. У Німеччині після початкової хвилі підтримки біженців у 2015 році спостерігалось зростання занепокоєння щодо інтеграції та безпеки. У Швеції популістські партії, які виступають за жорсткішу імміграційну політику, отримали значну підтримку, що призвело до змін у законодавстві. В Угорщині антиімміграційна риторика є центральною темою урядової політики, що відображає настрої

значної частини населення. В Італії питання імміграції часто стає ключовим у політичних кампаніях, а уряди змінюють свій підхід залежно від політичної кон'юнктури.

Для мене найбільш близькою є політика ставлення до іммігрантів Німеччини, так як вона спрямована на залучення кваліфікованих працівників для розвитку економіки, водночас демонструючи готовність приймати біженців та підтримувати їхню інтеграцію в суспільство.

Список використаної літератури

1. Представництва Федеративної Республіки Німеччина в Україні.
URL: <https://ukraine.diplo.de/>
2. Управління лену Вестра-Йоталанд. URL:
<https://www.informationsverige.se/>
3. Український інформаційний медійний бренд «Еспreso». URL:
<https://espresso.tv/>

Новітні виклики та загрози європейській безпеці. Приклади, коли відмінності між країнами доповнюють одна одну та сприяють досягненню успіху і коли вони породжують суперечності. Від чого це залежить?

Сучасні виклики європейській безпеці мають комплексний та багатовимірний характер. Відмінності між країнами, такі як економічні, політичні, культурні та військові, можуть як сприяти досягненню спільних цілей, так і ставати джерелом напруги та конфліктів.

Прикладом, коли відмінності між країнами доповнюють одна одну, є Європейський Союз. Економічні відмінності між країнами-членами ЄС дозволяють використовувати переваги спеціалізації та співпраці. Наприклад, високотехнологічні та економічно розвинені країни, такі як Німеччина та Франція, доповнюються країнами з нижчими витратами на виробництво, такими як Польща та Чехія. Це дозволяє максимально ефективно використовувати ресурси та знижувати собівартість продукції, що сприяє економічному зростанню та стабільності всього регіону [1].

Ще одним прикладом взаємодоповнення є співпраця в оборонній сфері між країнами-членами НАТО. Військові відмінності між США, з їх потужними технологіями, та країнами Європи, що мають численні, але менш технологічно розвинуті армії, створюють умови для ефективної спільної оборони. США забезпечують технологічну перевагу, тоді як європейські країни надають необхідні людські ресурси та інфраструктуру [2].

Варто також відзначити культурне взаємодоповнення країн Європи, яке забезпечує культурне розмаїття та розвиток туризму. Наприклад, культурні традиції Італії, Франції та Іспанії приваблюють туристів з усього світу, тоді як країни з більш холодним кліматом, такі як Норвегія чи Фінляндія, пропонують

екологічний та екстремальний туризм, що сприяє економічному розвитку всього регіону.

Проте ці ж самі відмінності можуть стати джерелом серйозних суперечностей. Прикладом цього є економічні розбіжності між країнами північної та південної Європи під час фінансових криз, таких як криза єврозони 2009-2012 років. Країни з потужною економікою (Німеччина, Нідерланди) вимагали жорстких заходів економії та реформ від країн з високим рівнем боргу (Греція, Італія), що спричинило значну напругу та протести у суспільствах країн-боржників [3].

Ще один приклад – різниця у політичних підходах до міграційної політики. Країни Східної Європи (Угорщина, Польща) виступають проти прийняття значної кількості мігрантів з Близького Сходу та Африки, тоді як країни Західної Європи (Німеччина, Швеція) мають ліберальнішу політику щодо міграції. Це викликає гострі дебати, що негативно позначаються на єдності ЄС та спільних підходах до безпеки [4].

Додатковою суперечністю є енергетична політика, зокрема різні погляди на використання атомної енергії та газових ресурсів. Наприклад, Німеччина відмовилася від атомної енергетики, натомість Франція активно її використовує, що створює суперечності щодо загальної стратегії енергетичної безпеки ЄС.

Також варто згадати про політичні розбіжності щодо відносин із Росією. Деякі країни, такі як Польща та країни Балтії, виступають за жорстку політику санкцій та стримування, тоді як інші, наприклад Угорщина, прагнуть пом'якшити політику щодо Росії задля економічних вигод. Ці розбіжності ослаблюють єдність Європейського Союзу та НАТО в умовах зовнішніх загроз.

На мою думку, те, чи будуть відмінності між країнами доповнювати одна одну або породжувати суперечності, залежить насамперед від рівня взаємної довіри, здатності до компромісів та наявності спільних стратегічних цілей. Якщо країни здатні знайти баланс між національними інтересами та спільними завданнями, їхні відмінності будуть працювати на користь загальної безпеки. В

іншому випадку, навіть незначні розбіжності можуть призводити до серйозних конфліктів.

Список використаної літератури

1. Економічна інтеграція ЄС: переваги та виклики. URL:
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/uk/sheet/39/ekonomichna-intehratsiia>
2. НАТО: принципи колективної безпеки та сучасні виклики. URL:
https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_110496.htm
3. Фінансова криза Європи та її наслідки. URL:
https://www.bbc.com/ukrainian/business/2012/05/120504_europe_crisis_analysis_it
4. Міграційна політика ЄС та її вплив на єдність Європи. URL:
<https://www.dw.com/uk/міграційна-політика-єс-проблеми-та-конфлікти/a-51304234>

Які основні досягнення участі України у програмі східного партнерства? Наскільки реальні результати відповідають очікуваням?

1. Аналіз актуальності обраної теми

Участь України в програмі Східного партнерства (СхП), започаткованій у 2009 році, має ключове значення для її зовнішньополітичного вектора та загальної стратегії євроінтеграції. Ця ініціатива, запропонована ЄС з метою зміцнення політичних та економічних зв'язків із шістьма східними сусідами (Україною, Молдовою, Грузією, Азербайджаном, Вірменією та Білоруссю), відкрила нові можливості для поглиблення співпраці з Європейським Союзом.

Актуальність теми зумовлена тим, що Східне партнерство стало одним із рушіїв українських реформ, зокрема у сферах верховенства права, боротьби з корупцією, економічного розвитку та безпеки. Оцінка досягнень у межах цієї програми дозволяє виявити як реальні позитивні зрушення, так і проблеми, що заважають реалізації очікувань.

На тлі повномасштабної війни Росії проти України у 2022 році значення участі в європейських ініціативах лише зросло, адже вони сприяють міжнародній підтримці, інтеграції у європейські політичні, економічні та безпекові структури, а також закріпленню європейських стандартів у внутрішній політиці України.

2. Есе

Програма Східного партнерства була створена для того, щоб наблизити країни Східної Європи та Південного Кавказу до Європейського Союзу без чітких обіцянок членства. Україна з перших років брала активну участь у цій ініціативі, розглядаючи її як інструмент модернізації, демократизації та поступової інтеграції до спільного європейського простору.

Серед основних досягнень України в рамках Східного партнерства можна виокремити кілька ключових напрямів:

1. Підписання Угоди про асоціацію з ЄС.

Це найбільш значущий політичний і правовий результат участі у СхП. Угода передбачає глибоку та всеохоплюючу зону вільної торгівлі (DCFTA), сприяє гармонізації українського законодавства з правом ЄС та інтеграції в європейські ринки.

2. Безвізовий режим. У 2017 році Україна отримала безвізовий режим з країнами Шенгенської зони, що стало символом довіри та визнання результатів реформ, насамперед у сфері безпеки документів, управління кордонами та боротьби з корупцією.

3. Інституційне та фінансове сприяння реформам. ЄС через Східне партнерство надає Україні технічну допомогу, фінансування (через такі програми як EU4Business, EU4Digital, Erasmus+) та експертну підтримку. Особливо помітна допомога у сферах децентралізації, енергоефективності та цифрової трансформації.

4. Регіональне співробітництво та обміни. СхП сприяє контактам між людьми, взаємодії між університетами, муніципалітетами, неурядовими організаціями, бізнесом, що формує нову якість міжнародного партнерства на низовому рівні.

Попри ці досягнення, не всі очікування України повністю реалізовані. По-перше, Східне партнерство не стало гарантією швидкого вступу до ЄС. Його рамки були навмисно сформульовані без перспективи членства, що викликало певне розчарування.

По-друге, різний рівень політичної волі та реформ серед країн-учасниць СхП призвів до розбалансування програми. Україна, Грузія та Молдова утворили так звану «Асоційовану трійку», яка демонструє більшу інтеграцію, ніж інші партнери. Це породжує дискусії щодо необхідності перегляду формату програми та надання диференційованих інструментів підтримки.

По-третє, програма не змогла ефективно протистояти зовнішнім загрозам з боку Росії, яка вважає Східне партнерство спробою "відриву" країн пострадянського простору. Ані анексія Криму, ані війна на Донбасі не стали

підставами для значної ревізії політики ЄС у напрямку безпекової підтримки Східних партнерів.

У підсумку, Східне партнерство дало Україні багато важливих інструментів для європейської інтеграції, проте очікування від нього часто перевищували реальні політичні можливості ЄС. Сьогодні український фокус зміщується від участі в регіональних ініціативах до прагнення повноправного членства в ЄС, що потребує окремої політики з боку Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. European External Action Service (EEAS). Eastern Partnership.
2. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, 2014 р.
3. Офіс Віцепрем'єр-міністра з європейської та євроатлантичної інтеграції України. Європейська інтеграція України.
4. Палій, О. «Україна і Східне партнерство: перспективи та виклики». *Політичний менеджмент*, 2020.
5. Emerson, M., & Korosteleva, E. (2021). *The future of the Eastern Partnership: Charting a differentiated path*. CEPS Policy Brief.
6. Сайт МЗС України. Східне партнерство.

Наведіть приклади, коли відмінності між країнами доповнюють одна одну та сприяють досягненню успіху і коли вони породжують суперечності. На вашу думку, від чого це залежить?

У сучасному глобалізованому світі країни взаємодіють у різних сферах - від економіки та культури до науки та технологій. Ця взаємодія може мати як позитивні, так і негативні наслідки. Відмінності між країнами можуть доповнювати одна одну, сприяючи успіху, або ж створювати конфлікти та суперечності. Важливо зрозуміти, які фактори впливають на ці процеси і як можна уникнути негативних наслідків міжнародної взаємодії.

-Відмінності, які сприяють успіху:

Одна з ключових сфер, де відмінності між країнами доповнюють одна одну - це міжнародна торгівля. Різні країни мають унікальні природні ресурси, виробничі можливості та технологічні досягнення, що дозволяє їм спеціалізуватися в певних галузях і взаємодоповнювати економіки одна одної. Наприклад, Японія відома своїми високотехнологічними розробками, тоді як країни Південно-Східної Азії пропонують дешеву робочу силу. Завдяки співпраці між цими регіонами японські компанії, такі як Toyota або Sony, можуть виготовляти продукцію високої якості за відносно низькою вартістю, що підвищує їхню конкурентоспроможність на світовому ринку [1].

Культурні відмінності між країнами також сприяють взаємному збагаченню. Туризм є яскравим прикладом того, як різноманітність може приносити вигоду. Кожна країна має унікальну історію, традиції, архітектурні пам'ятки та кухню, що приваблює туристів з усього світу. Наприклад, європейці часто подорожують до Азії, щоб познайомитися з традиційною східною філософією, відвідати історичні храми та скуштувати місцеву кухню. У свою чергу, азіати активно цікавляться європейською культурою та мистецтвом. Це не

лише сприяє економічному розвитку через туризм, але й зміцнює міжнародні відносини [2].

-Відмінності, які породжують суперечності:

У міжнародному бізнесі важливо враховувати культурні відмінності, адже вони можуть впливати на комунікацію та ділові відносини. Наприклад, в Японії традиційно прийнято вести переговори повільно, з великою увагою до деталей, тоді як у США бізнес-процеси часто відбуваються швидко та зосереджені на результатах. Відомий випадок стався, коли американська компанія Walmart спробувала вийти на ринок Німеччини, не враховуючи місцеві споживчі звички. Зокрема, компанія намагалася впровадити американську культуру обслуговування з усміхненими продавцями та активними пропозиціями товарів, що викликало дискомфорт серед німецьких покупців, які цінують більш стримане ставлення продавців. У результаті Walmart був змушений залишити ринок Німеччини через значні збитки [3].

Чи будуть відмінності між країнами сприяти взаємодоповненню чи породжувати конфлікти, залежить, по-перше, від рівня взаєморозуміння та дипломатії, адже пошук компромісів дозволяє уникати суперечностей і знаходити взаємовигідні рішення. По-друге, від гнучкості та адаптивності бізнесу, оскільки компанії, що враховують культурні особливості різних країн, зазвичай досягають більшого успіху на міжнародному ринку. По-третє, освіта та поінформованість відіграють ключову роль у міжнародній взаємодії, адже чим більше люди знають про інші культури та їх особливості, тим легше їм будувати ефективні зв'язки та уникати непорозумінь.

Відмінності між країнами можуть бути як джерелом успіху, так і причиною конфліктів. Вони можуть доповнювати одна одну, стимулюючи економічний розвиток, культурний обмін та науковий прогрес. Водночас політичні, ідеологічні та культурні розбіжності можуть створювати напруженість та суперечності. Уміння розуміти, приймати та адаптуватися до цих відмінностей є ключем до ефективної міжнародної взаємодії та глобальної стабільності.

Список використаних джерел

1. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ: СУТНІСТЬ І ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ. Інформаційний ресурс - [Режим доступу]: https://stud.com.ua/24960/ekonomika/mizhnarodna_torgivlya_sutnist_osnovni_tendentsiyi_rozvitku.
2. В.С. Великочий. Міжнародний туризм/В.С. Великочий, О.І. Дутчак, В.В. Шикеринець. 2015. - 129 с. - <file:///C:/Users/karpu/Downloads/міжнародний%20туризм%20навчальний%20посібник.pdf>.
3. Як продавати свої послуги та товари на міжнародному ринку. Інформаційний ресурс - [Режим доступу]: <https://www.fishdigital.agency/blog-prodavati-za-kordon>.

Чому виникають труднощі з розробкою єдиної європейської політики у сфері міграції? У чому корені різних поглядів на цю проблему: у економічних інтересах чи у базових цінностях?

У ХХІ столітті архітектура європейської безпеки зазнає серйозних трансформацій. З одного боку, Європейський Союз продовжує процес внутрішньої інтеграції та намагається посилити спільну зовнішню політику. З іншого боку — виклики, пов'язані з міграційною кризою, тероризмом, війнами та гібридними загрозами, роблять питання безпеки надзвичайно складним для уніфікації. При цьому на перший план виходить необхідність розробки нових підходів, здатних реагувати на сучасні загрози гнучко та ефективно [1].

Перспективи розвитку архітектури безпеки:

1. Посилення співпраці у сфері оборони. Європейський Союз створює нові оборонні ініціативи, зокрема PESCO (Постійна структурована співпраця), що має на меті забезпечення спільної військової готовності. Це дозволяє членам ЄС об'єднувати ресурси, проводити спільні навчання та розвивати власний військово-промисловий комплекс.

2. Розширення стратегічної автономії. Після Брекзиту та ослаблення ролі США в європейській безпеці, зростає бажання ЄС стати незалежним гравцем у сфері захисту, особливо в умовах конфлікту в Україні. Стратегічна автономія включає не лише військову складову, а й економічну, енергетичну та технологічну незалежність [2].

3. Гібридні загрози та кібербезпека. Європейська архітектура безпеки дедалі більше фокусується на запобіганні дезінформації, кібератакам і маніпуляціям у цифровому просторі. З цією метою створюються спеціалізовані центри кіберзахисту та укріплюються мережі обміну інформацією між країнами-членами.

4. Інтеграція з партнерами. Особливу увагу ЄС приділяє зміцненню партнерств з країнами Східного Партнерства, Балканами та іншими сусідніми регіонами. Це сприяє створенню буферної зони стабільності та безпеки навколо кордонів Євросоюзу.

Проблеми у формуванні єдиної міграційної політики. ЄС стикається з серйозними труднощами у створенні єдиної політики щодо біженців і мігрантів. Попри спільні декларації, держави-члени продовжують керуватися власними національними інтересами. Проблема полягає у нерівномірному розподілі навантаження: країни на зовнішньому кордоні ЄС, як-от Греція, Італія, Іспанія, змушені приймати значну кількість мігрантів, у той час як деякі північні та східні країни виявляють небажання брати участь у системі квот [3].

Окрім того, проблема міграції посилюється конфліктами на Близькому Сході, в Африці, а також соціальною та кліматичною нестабільністю. Відсутність єдиного підходу створює ризики для прав людини, внутрішньої безпеки та соціального миру в Європі.

Корені суперечностей: економіка чи цінності?

1. Економічні інтереси. Деякі країни, зокрема Німеччина, визнають, що мігранти можуть компенсувати дефіцит робочої сили. Це особливо актуально в умовах старіння населення та зростання потреби у працівниках у сферах охорони здоров'я, транспорту та будівництва. Інші ж, наприклад Угорщина чи Польща, вважають, що економічні вигоди не покривають витрат на соціальні програми та інтеграцію, а неконтрольована імміграція може спричинити зростання соціального напруження.

2. Ціннісні суперечності. Різні історичні й культурні традиції, рівень релігійності, а також погляди на мультикультуралізм формують різне ставлення до міграції. Країни з переважно консервативними суспільствами виступають за збереження «національної ідентичності» й обмеження міграції. Ліберальніші держави, навпаки, наголошують на правах людини та обов'язку надання притулку тим, хто тікає від війни чи переслідувань.

3. Політичний популізм. Уряди деяких країн використовують антиміграційну риторику для зміцнення внутрішньої підтримки, навіть якщо така політика суперечить інтересам ЄС загалом. Міграційне питання стало ключовим у багатьох виборчих кампаніях, що ускладнює прийняття спільних рішень на європейському рівні [4].

4. Брак довіри між державами-членами. Деякі уряди побоюються, що механізми розподілу біженців можуть бути використані для маніпуляцій або перерозподілу відповідальності. Це породжує опір централізованим ініціативам та стимулює пошук національних рішень.

Європейська архітектура безпеки не може бути повноцінною без єдиної міграційної стратегії. Поки національні інтереси переважатимуть над спільними цінностями, ЄС залишатиметься вразливим до як внутрішніх, так і зовнішніх загроз. Рішенням може стати поєднання економічного прагматизму з оновленим діалогом про європейську ідентичність, засновану на солідарності, взаємній відповідальності та повазі до прав людини [5]. Без таких кроків європейський проект може втратити довіру громадян та свою глобальну легітимність.

Список використаної літератури

1. European Council on Foreign Relations. Europe's Migration Crisis. URL: <https://www.cfr.org/backgrounder/europes-migration-crisis>
2. European Union External Action. Foreign and Security Policy. URL: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/foreign-and-security-policy_en
3. Eurostat. Migration and Asylum in Europe – 2024 Edition. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/migration-2024>
4. European Commission. Migration: Commission Proposes New European Approach to Returns. URL: https://commission.europa.eu/news/migration-commission-proposes-new-european-approach-returns-2025-03-11_en

5. European Parliament. EU Migration and Borders: Key Facts and Figures.
URL:https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI%282024%29760361

«Холодна війна» - це уже лише історія чи й сучасність?

Сьогодні ми спостерігаємо посилення напруженості між провідними глобальними гравцями – Сполученими Штатами Америки, Китаєм і Росією. Санкції, кібератаки, інформаційні війни, зростання оборонних бюджетів, блокове мислення (наприклад, G7 vs BRICS) та протистояння в сфері технологій – усе це відображає риси, характерні для холодної війни. Загострення регіональних конфліктів, таких як війна в Україні, демонструє, як ідеологічне, економічне та військово-політичне протистояння можуть знову стати рушіями глобального порядку. Нові форми протистояння – зокрема, у кіберпросторі та в інформаційній сфері – значно ускладнили класичне розуміння війни й миру, а отже, потребують переосмислення самої концепції «холодної війни». Дана тема є не лише історично значущою, але й критично важливою для розуміння сучасних процесів у міжнародній політиці. Її вивчення дає змогу краще оцінювати загрози нової конфігурації глобальної безпеки, прогнозувати майбутні виклики та формувати стратегії, що дозволять уникнути ескалації конфліктів у XXI столітті.

Період «холодної війни» – це одна з ключових сторінок міжнародної історії другої половини XX століття, яка сформувала структуру глобальних відносин, системи безпеки, ідеологічних альянсів та економічної взаємодії на десятиліття. Хронологічно її прийнято окреслювати рамками з 1947 по 1991 рік – від початку конфронтації між США та СРСР до розпаду останнього. Утім, у XXI столітті в політичному та академічному дискурсі дедалі частіше з’являються тези про «нову холодну війну», що змушує переосмислити статус цього явища: чи залишилася «холодна війна» в минулому, чи трансформувалася і знову проявляється у сучасному світі?

Під час класичної «холодної війни» конфронтація між двома наддержавами будувалася на ідеологічному протистоянні капіталізму та комунізму, гонці

ядерних та космічних озброєнь, підтримці проксі-конфліктів у третіх країнах, а також на інформаційній війні. Хоча пряма збройна боротьба між США і СРСР не відбулася, напруження у світі досягло таких рівнів, що неодноразово ставало загрозою глобальної катастрофи. Падіння Берлінської стіни та розпад СРСР завершили епоху біполярного світу, однак не призвели до остаточного зникнення логіки стратегічного суперництва. У XXI столітті на зміну біполярній конфігурації прийшла поліцентрична система міжнародних відносин. Водночас із зростанням ролі Китаю як економічного та військово-технологічного гравця, а також з відновленням агресивного зовнішньополітичного курсу Російської Федерації, світ знову увійшов у фазу глибокої геополітичної турбулентності. США, Європейський Союз, НАТО, з одного боку, та Росія, Китай і держави, які тяжіють до авторитарних режимів – з іншого – перебувають у постійній конкуренції за сфери впливу.

Розширення НАТО, анексія Криму Росією у 2014 році, війна в Україні, зростання кібератак на критичну інфраструктуру держав, втручання у виборчі процеси, запровадження масштабних економічних санкцій та відповідних контрзаходів – усе це можна розглядати як ознаки новітньої форми «холодної війни». При цьому на перший план виходять не лише військові або ідеологічні складники, а й інформаційні технології, економічні інструменти, дипломатичний тиск і контроль над стратегічними ресурсами. Поняття «холодної війни» в сучасних умовах набуло нової якості. Йдеться вже не лише про протистояння двох ідеологій, а про боротьбу за глобальне домінування між ліберально-демократичним Заходом і авторитарно-консервативними режимами. Крім того, сучасне протистояння відбувається не тільки між державами, але й у цифровому просторі, що створює принципово нові загрози. Таким чином, хоча термін «холодна війна» історично прив'язаний до конкретного періоду, його змістові характеристики залишаються актуальними в умовах сучасної глобальної нестабільності.

Отже, аналізуючи політичні процеси сучасності, можна зробити висновок, що «холодна війна» не є виключно історичним феноменом. Її риси

трансформувалися, але не зникли. Замість відкритої ідеологічної боротьби – стратегічна конкуренція за технології, вплив і ресурси. Замість двополюсного світу – складна мережа регіональних та глобальних альянсів. Таким чином, «холодна війна» є водночас і частиною історії, і ключем до розуміння сучасних міжнародних викликів. Її вивчення залишається необхідним для передбачення подальших сценаріїв розвитку світового порядку. Перспективним напрямом дослідження є порівняльний аналіз класичної холодної війни (1947–1991) та сучасних форм геополітичного протистояння. Такий підхід дозволяє виявити еволюцію стратегічного мислення, зміни у механізмах ведення конфліктів та нові технологічні інструменти впливу – зокрема, у сферах кібербезпеки, цифрової дипломатії, інформаційних операцій та санкційної політики. Особливо актуальним є дослідження трансформації ідеологічного змісту конфлікту: якщо раніше протистояння відбувалося між капіталізмом і комунізмом, то тепер воно відбувається між ліберальною демократією і авторитаризмом, що відображає нові ціннісні розломи у глобальній політиці.

Список використаних джерел

1. Деменко О. Ф. Нова «холодна війна» та її вплив на формування пріоритетів зовнішньої політики України. Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал. 2020. С. 131-147.
2. Романюк, В. О. «Холодна війна» та Карибська криза. Проблеми війни і миру в історії країн світу: збірник наукових праць. За заг. ред. канд. іст. наук, доц. СВ Толстова; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». 2021. С. 60-78.

Ступінь готовності вступу України та Молдови в ЄС та їх порівняння

Окрім територіального сусідства Україна та Молдова мають хоч і недовгу, але спільну історію в складі радянського союзу. Обидві дві країни достатньо надивилися і пережили щоб встановити для себе, що європейські цінності для них ближчі. Європейська інтеграція є стратегічною метою як для України, так і для Молдови, які офіційно отримали статус кандидатів на вступ до Європейського Союзу у 2022 році. Обидві країни активно працюють над впровадженням необхідних реформ, але рівень їхньої готовності до членства в ЄС відрізняється. Це дослідження дозволить порівняти ступінь підготовки України та Молдови до вступу, а також виявити, в яких аспектах Україна досягла найбільшого прогресу, а де все ще існують значні виклики.

Україна офіційно подала заявку на членство в Європейському Союзі 28 лютого 2022 року. Вже 23 червня того ж року Європейська Рада надала Україні статус кандидата на вступ до ЄС. Ці події стали важливими кроками на шляху європейської інтеграції України.

У лютому 2023 року Єврокомісія опублікувала перший аналітичний звіт про відповідність українського законодавства *acquis communautaire* - сукупності правових актів ЄС. У листопаді 2023 року Комісія рекомендувала розпочати офіційні переговори про вступ України до ЄС. 25 червня 2024 року відбулася перша міжурядова конференція Україна-ЄС на рівні міністрів, яка ознаменувала офіційний початок переговорів про членство. У липні того ж року розпочався процес перевірки українського законодавства на відповідність європейському, який триває й досі.

Важливим аспектом європейської інтеграції є адаптація регіональної політики України до стандартів ЄС. Політика згуртування ЄС спрямована на забезпечення гармонійного розвитку всіх регіонів та зменшення економічних, соціальних і територіальних диспропорцій. Для досягнення цих цілей ЄС

використовує такі інструменти, як Європейський фонд регіонального розвитку, Фонд згуртування та Європейський соціальний фонд плюс. Україні необхідно впроваджувати відповідні програми та створювати інституції для ефективного використання цих інструментів.

Президент Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн заявила в лютому 2025 року, що Україна може приєднатися до ЄС до 2030 року за умови, що реформи продовжуватимуться з належною швидкістю та якістю. Вона наголосила на важливості політичної волі та відзначила прогрес України на шляху до членства. Водночас, процес вступу України до ЄС вимагає значних реформ як з боку України, так і з боку ЄС. Європейському Союзу необхідно адаптувати свої внутрішні процеси, включаючи бюджетні та логістичні аспекти, для інтеграції нових членів. Це вимагає політичної волі та узгодженості між країнами-членами.

Молдова офіційно подала заявку на вступ до Європейського Союзу 3 березня 2022 року, а 23 червня того ж року отримала статус кандидата. Переговори про вступ розпочалися 25 червня 2024 року, одночасно з Україною.

У жовтні 2024 року в Молдові відбувся референдум щодо членства в ЄС. Результати виявилися суперечливими: за даними The Guardian, 50,46% виборців підтримали євроінтеграцію, тоді як іспанське видання Cadena SER повідомило про 56,86% голосів проти.

Європейський Союз активно підтримує євроінтеграційні прагнення Молдови: у жовтні 2024 року ЄС оголосив про пакет економічної допомоги на суму 1,8 млрд євро для підтримки критичної інфраструктури та реформ, необхідних для вступу.

Але не без труднощів - на шляху до членства в ЄС перед Молдовою стоїть низка викликів. Серед них - необхідність реформувати судову систему, боротися з корупцією та забезпечити економічну стабільність. Крім того, існують побоювання щодо втручання зовнішніх сил, зокрема Росії, у внутрішні справи країни з метою перешкоджання європейській інтеграції.

Якщо порівнювати ступінь готовності вступу України та Молдови в ЄС, то наразі Україна демонструє вищий рівень готовності до вступу в ЄС порівняно з Молдовою, а саме:

- Україна швидко адаптує своє законодавство до європейських стандартів. У листопаді 2023 року Європейська комісія позитивно оцінила впровадження Україною реформ у сфері правосуддя, боротьби з корупцією та дотримання прав людини. У 2024 році розпочався детальний скринінг законодавства, який є необхідним етапом переговорів. У Молдові процес гармонізації законодавства триває, але він менш інтенсивний через внутрішні політичні суперечки та слабші державні інституції.

- Економіка України значно більша за молдовську і має більший потенціал для інтеграції в європейський ринок. Незважаючи на війну, Україна активно розвиває економічну співпрацю з ЄС, отримує фінансову підтримку та адаптує стандарти. Молдова має більш вразливу економіку та значну залежність від європейської фінансової допомоги.

- В Україні спостерігається високий рівень підтримки європейської інтеграції серед населення та політичних еліт. Влада чітко орієнтована на вступ до ЄС. У Молдові політична ситуація складніша: значна частина населення (особливо в Придністров'ї та Гагаузії) скептично ставиться до вступу в ЄС, що підтвердив референдум 2024 року, де голоси «за» і «проти» розподілилися майже порівну.

- Обидві країни мають проблеми з безпекою, пов'язані з росією. Однак Україна вже протистоїть повномасштабному вторгненню і значною мірою розірвала зв'язки з російською федерацією, тоді як у Молдові все ще зберігається вплив проросійських сил.

Україна та Молдова впевнено рухаються до ЄС, але їхня готовність різниться. Україна рухається швидше: вона активніше адаптує законодавство, має сильнішу економіку та потужну підтримку серед громадян. Молдова не менше прагне до ЄС, але стикається з внутрішніми протиріччями та залежністю від зовнішньої допомоги.

Обидві країни ще мають подолати значні виклики, але якщо вони збережуть темпи реформ, їхній шлях до європейської спільноти стане реальністю. Важливо, щоб ЄС також був готовий їх прийняти, адже інтеграція - це спільний шлях до кращого майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Український інформаційний сайт команди офісу з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/shlyah-ukrayiny-do-vstupu-v-yes-golovni-zdobutky-2024-roku/?utm_source=chatgpt.com

2. Інформаційний бренд Financial Times. URL: https://www.ft.com/content/38af6617-3064-4e43-8f98-85f6d448c21d?utm_source=chatgpt.com

3. Інформаційний бренд Guardian. URL: https://www.theguardian.com/world/2024/oct/21/moldova-vote-join-eu-razor-thin-majority?utm_source=chatgpt.com

4. Інформаційний бренд Українська Правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2025/01/15/7493669/>

5. Сайт міжнародної аудиторської компанії BDO. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/news-2/2024/on-ukraines-readiness-to-join-the-eu>

Оцінка можливих наслідків для економіки України створення спільних з європейськими країнами підприємств з виробництва зброї

Українська співпраця з європейськими країнами в галузі оборонної промисловості стала надзвичайно важливою в умовах геополітичної нестабільності та військових загроз. Інтеграція в європейські системи виробництва зброї сприяла економічному розвитку країни, модернізації військового промислового комплексу та зміцнення міжнародних партнерств. З спільними підприємствами Україна матиме доступ до передових технологій та інновацій, що підвищує свою конкурентоспроможність на світовому ринку. Окрім економічних вигод, також є важливе значення для зміцнення співпраці з національною безпекою та можливостей національної пропагандистської діяльності.

Вплив на промисловість та зайнятість. Створення спільного підприємства з виробництва зброї допоможе впровадити виробничі системи та новітні технології. Українські рослини можуть підвищити продуктивність та якість продукції. Крім того, нові галузі створить додаткову зайнятість, яка позитивно вплине на зайнятість та дохід населення.

Інвестиції. Європейські партнери можуть інвестувати значні кошти у створення спільних підприємств, які збільшать капіталізацію оборонної промисловості України. Це сприяє розвитку пов'язаних галузей, таких як машинобудування, електроніка та логістика.

Експорт та зростання міжнародної інтеграції. Партнерства з європейськими країнами дозволяють Україні розширити географію військових продуктів. Загальне виробництво допомагає збільшити довіру іноземних покупців в українській продукції та зміцнити економічні зв'язки.

Проблеми та ризики. Незважаючи на очевидні переваги, є ризики. Однією з найважливіших проблем є забезпечення належного контролю за виробництвом та дотриманням міжнародних стандартів та правил. Крім того, необхідно враховувати можливі наслідки санкцій та геополітичних змін на ринку військової продукції.

Список використаних джерел

1. Аналітичні звіти щодо оборонної промисловості України
2. Економічні дослідження про міжнародні оборонні партнерства
3. Офіційні матеріали уряду України та Європейського Союзу
4. Публікації у провідних економічних і військово-промислових журналах
5. Інтерв'ю з експертами у сфері оборонної політики

Як на вашу думку, чому ЄС до цього часу не має власних збройних сил? Чи у них потреба і чи будуть створені вони у майбутньому?

Європейський Союз досі не має власних збройних сил через історичні, політичні та фінансові причини, зокрема через бажання збереження національного суверенітету, яке є мабуть у всіх країн-членів, вони мають різні погляди на безпеку, також грає роль залежність від НАТО та фінансові обмеження. З самого початку (ЄС) створено як економічний союз, після завершення Другої світової війни основною метою якого було сприяти економічному співробітництву та інтеграції між країнами Європи, на відміну від того ж НАТО, яке було створено як військовий альянс у якому країни-члени можуть гарантувати один одному безпеку від збройних конфліктів та агресії з боку більш сильних країн. Зростаючі геополітичні загрози, російська агресія, зокрема анексія Криму у 2014 році та повномасштабна війна в Україні з 24 лютого 2022 року, тероризм з боку нелегальних мігрантів, внутрішніх заборонених та радикальних організацій, кібератаки та нестабільність у сусідніх регіонах таких як Близький Схід, свідчить про необхідність створення спільних військових структур. Залежність від НАТО, а у більшості, від США вже викликає занепокоєння в деяких країн-членів, особливо після коливань у зовнішній політиці США за різних адміністрацій. Наприклад обрання вдруге президента республіканської партії Дональда Трампа, який має інші політичні погляди, інтереси та цілі свого правління, на відміну від свого попередника Джозефа Байдена. Франція давно виступає за стратегічну автономію Європи. Солідарність та інтеграція, а також спільні збройні сили, можуть стати інструментом поглиблення інтеграції в ЄС, демонструючи єдність та спроможність діяти як глобальний гравець та сильний механізм протистояння внутрішнім небезпекам та зовнішнім загрозам. Це актуально в умовах конкуренції з такими сильними та економічно потужними державами, як Китай та Росія.

На мою думку, ЄС має гостру потребу в створенні власних збройних сил, які будуть підпорядковуватись головному та центральному керівництву збройних сил, яке буде складатись з представників різних країн-членів. Існуючі ініціативи ЄС уже роблять кроки до посилення оборонного співробітництва. Постійне структуроване співробітництво (PESCO), запущене ще 2017 року, об'єднує 25 країн-членів у спільних проєктах. Європейський оборонний фонд, створений 2017 року, фінансує розробку військових технологій та виробництво військової техніки. Це перші кроки до можливої інтеграції збройних сил. Для створення повноцінної армії необхідна єдино голосна підтримка або консенсус всіх країн-членів, що є складним завданням через згадані розбіжності в інтересах. Деякі країни проти того щоб інвестувати у свою обороноспроможність більше ніж 2% відсотки, бо розраховують на «парасольку НАТО» а деякі не можуть собі це дозволити через внутрішні та економічні проблеми. Виходить що 5 країн-членів ЄС, серед яких Німеччина, Італія, Іспанія, Бельгія та Люксембург витрачають близько 1,5 % відсотків від ВВП, в той час як ситуація потребує значно більше ніж 2% від ВВП кожної з країн. Об'єднання різних армій, озброєнь, командних структур і мов потребує часу та значних зусиль, тому що країни ЄС використовують різну військову техніку, що ускладнює стандартизацію. На сьогоднішній день вже кожна з країн, особливо після інавгурації нового президента США, та складної ситуації в Україні, почала нарощувати свої військові потужності та охоче інвестує у виробництво військової техніки та боєприпасів, проводить навчання армії та морально готує населення до можливого протистояння. Через це, не можна впевнено заявити, що у найближчому майбутньому з'явиться боєздатна та об'єднана стандартизована армія ЄС, але виходячи з темпів приросту напруженості, то згодом цей процес може значно пришвидшитись через оборонну інтеграцію країн.

Список використаних джерел

1. А.О Задоя С.О Федулова Р.М Ключник. Архітектура європейської безпеки: нові виклики та загрози. Навчальний посібник (2024)
2. European Union Institute for Security Studies. (2020). EU defence: The White Book implementation process.
3. NATO. (2021). NATO-EU relations.
4. European Commission. (2020). The European Defence Fund: Stepping up the EU's role as a security and defence provider.

Які варіанти реформування Організації об'єднаних націй сьогодні пропонуються? Оцініть можливі переваги та загрози такого реформування

Організація Об'єднаних Націй (ООН) з моменту свого створення в 1945 році виступає ключовим інститутом глобального управління, покликаним забезпечити мир, безпеку, розвиток та права людини у світі. Проте впродовж десятиліть структура та механізми функціонування ООН зазнавали незначних змін, що, враховуючи сучасні геополітичні, соціальні й економічні трансформації, дедалі частіше викликає питання щодо її ефективності та легітимності. Особливо це стосується Ради Безпеки, де п'ять постійних членів із правом вето мають значний вплив на прийняття рішень, що часто блокує колективні дії міжнародної спільноти.

На сьогодні питання реформування ООН обговорюється на різних дипломатичних рівнях та міжнародних платформах. Серед основних напрямів реформ виокремлюється зміна складу Ради Безпеки, перегляд права вето, посилення ролі Генеральної Асамблеї, а також вдосконалення адміністративної та фінансової системи. Наприклад, група країн G4 — Німеччина, Індія, Японія та Бразилія — виступає за надання їм постійного членства у Раді Безпеки, мотивуючи це їхнім економічним та політичним впливом у світі. Аналогічно, Африканський Союз домагається представництва африканських держав у цьому органі відповідно до так званого "Консенсусу Езулвіні", який передбачає два постійні місця з правом вето для Африки.

Іншим важливим напрямом є обмеження права вето, яке нерідко використовується для блокування резолюцій щодо конфліктів або порушень прав людини. Так, у 2022 році Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію, яка вимагає, аби кожне застосування вето супроводжувалося відкритими дебатами з поясненням причин його використання. Це стало кроком до більшої прозорості та підзвітності постійних членів.

Крім того, деякі експерти пропонують створення Парламентської асамблеї ООН — консультативного органу, до якого б входили не лише держави, а й представники громадянського суспільства. Такий інноваційний підхід сприяв би демократизації міжнародного врядування, підвищивши довіру до рішень ООН.

Суттєвою проблемою залишається фінансове забезпечення діяльності ООН. У 2025 році було оголошено про заплановане скорочення персоналу на 20% у зв'язку з дефіцитом бюджету, спричиненим хронічними затримками сплати членських внесків. Це викликало серйозні дебати щодо необхідності фінансової реформи, яка б передбачала більш справедливую і стабільну модель фінансування, а також підвищення ефективності використання ресурсів.

Важливим нововведенням є також "Пакт заради майбутнього", ухвалений у 2024 році, що включає 56 конкретних кроків для реформування системи глобального врядування, зокрема у сферах штучного інтелекту, зміни клімату, біобезпеки та цифрових прав. Цей документ засвідчує намагання ООН адаптуватися до новітніх викликів XXI століття та зберегти свою центральну роль у міжнародній системі.

Реформування ООН має як очевидні переваги, так і серйозні ризики. Серед основних переваг слід зазначити підвищення легітимності рішень Ради Безпеки, залучення ширшого кола країн до прийняття рішень, зміцнення демократичного характеру організації та посилення її здатності оперативно реагувати на кризи. Утім, водночас існують значні загрози: політичний опір з боку постійних членів, що не бажають втрачати вплив; складність внесення змін до Статуту ООН; ризик політичної інструменталізації реформ; а також небезпека фрагментації міжнародної спільноти у разі провалу реформаторських ініціатив.

У підсумку, необхідність реформування ООН є очевидною для забезпечення її ефективності, легітимності та здатності відповідати на глобальні виклики. Водночас успіх таких реформ залежить від політичної волі провідних гравців, ширшого міжнародного консенсусу та готовності до компромісу. Без суттєвих змін існує ризик, що ООН втратить свою актуальність у світі, який швидко змінюється.

Список використаних джерел

1. **Reuters.** "UN adopts pact that aims to save global cooperation." (2024)
<https://www.reuters.com/world/un-adopts-pact-that-aims-save-global-cooperation-2024-09-22>
2. **AP News.** "UN nations endorse a 'Pact for the Future,' and the body's leader says it must be more than talk." (2024).
<https://apnews.com/article/accf4523e01c6604707189333de289ce>
3. **Wikipedia.** "Ezulwini Consensus." (Оновлено 2024).
https://en.wikipedia.org/wiki/Ezulwini_Consensus
4. **ACCORD.** "Africa's Quest for Reform of the United Nations Security Council: A Just Cause Curbed by Unrealistic Proposals." (2024).
<https://www.accord.org.za/ajcr-issues/africas-quest-for-reform-of-the-united-nations-security-council-a-just-cause-curbed-by-unrealistic-proposals>
5. **UN News.** "Pact for the Future: World leaders pledge action for peace, sustainable development." (2024). <https://news.un.org/en/story/2024/09/1154671>
6. **United Nations.** "Pact for the Future - United Nations Summit of the Future." (2024). <https://www.un.org/en/summit-of-the-future/pact-for-the-future>

Оцініть ефективність санкцій, які ЄС запровадив проти Росії? Що негативно позначається на цій ефективності?

Санкції, запроваджені Європейським Союзом (ЄС) проти Російської Федерації у відповідь на її агресію проти України, стали однією з ключових стратегій міжнародного тиску. Вони спрямовані на обмеження економічних можливостей Росії фінансувати військові дії та стимулювати її до дотримання міжнародного права. Оцінка ефективності цих санкцій є надзвичайно актуальною, оскільки від цього залежить не лише стабільність України, але й безпека Європи та світу в цілому. Розуміння факторів, які негативно впливають на ефективність санкцій, дозволить вдосконалити механізми їх впровадження та досягти бажаних політичних результатів.

Санкції Європейського Союзу проти Росії у 2022–2025 роках відіграли важливу роль у міжнародному тиску на країну-агресора. Вони спрямовані на обмеження економічних можливостей Росії, скорочення її доступу до фінансових ринків, обмеження експорту критично важливих товарів і технологій, а також заморожування активів олігархів і державних структур. Такі заходи мали на меті послаблення економічного потенціалу країни та створення внутрішнього тиску на російське керівництво.

Кожен рік ЄС запроваджують нові пакети санкцій проти Росії, що допомагає скорочувати економічні можливості Росії та посилює тиск на її керівництво.

Наприклад, у червні 2024 року ЄС затвердив 14-й пакет санкцій, який включав обмеження проти російського зрідженого природного газу (LNG). Було заборонено використання європейської інфраструктури для обробки або перекачування російського LNG з метою постачання палива до третіх країн. Також під санкції потрапили 27 танкерів тіньового флоту РФ. Крім того, були введені додаткові заходи для запобігання обходу попередніх санкцій, зокрема

заборона на використання російського аналога SWIFT — Системи передачі фінансових повідомлень (SPFS), та заборона російським фізичним особам та компаніям здійснювати приватні чи чартерні авіаперельоти в повітряному просторі держав-членів ЄС [3].

У грудні 2024 року ЄС затвердив 15-й пакет санкцій, який вперше включав заходи проти суден третіх країн, що допомагають Росії обходити санкції на нафту. Було розширено список осіб та організацій, на яких поширюються санкції, включаючи 69 нових осіб, серед них Ігор Тонковідов, генеральний директор Совкомфлоту, найбільшої російської компанії з морського транспорту нафти та газу. Також були вжиті заходи проти організацій у Китаї, Туреччині та Об'єднаних Арабських Еміратах, які брали участь у порушенні територіальної цілісності України [1].

У січні 2025 року ЄС запровадив новий пакет санкцій, спрямований на десятки російських посадовців та організацій, включаючи двох високопоставлених північнокорейських оборонних чиновників, військову частину, відповідальну за атаку на дитячу лікарню в Києві, та кілька компаній енергетичного сектора. Санкції також були спрямовані на тіньовий флот Росії, який використовується для обходу обмежень на транспортування нафти та газу, додавши 52 судна до списку, забороненого для європейських портів. Загалом ЄС заморозив активи 54 осіб та 30 організацій та запровадив заборону на поїздки для посадовців. Санкції також торкнулися інтересів у Китаї, Індії, Ірані, Сербії та ОАЕ за підтримку військових зусиль Росії [2].

Але чи були всі ці санкції ефективними? Я гадаю, що не всі вони спрацювали найкращим чином, але все ж таки позитивні наслідки існують. Перші результати санкцій стали відчутними у вигляді скорочення економічного зростання Росії, обмеження її доступу до західних інвестицій та технологій. Втрата частини європейського ринку енергоресурсів завдала суттєвого удару по доходах російського бюджету, особливо після запровадження граничної ціни на нафту. Внаслідок цих заходів фінансова стабільність країни була частково

підірвана, а виробничі галузі, що залежать від імпорتنих компонентів, стикнулися з серйозними труднощами [4].

Однак ефективність санкцій значною мірою зменшується через низку факторів. Насамперед, Росія продемонструвала високу здатність до адаптації та переорієнтації економічних зв'язків. Завдяки активному розвитку торгівлі з Китаєм, Індією та іншими країнами Азії, вона змогла компенсувати втрати, пов'язані з європейськими санкціями. Особливу роль у цьому відіграє експорт енергоносіїв, бо наприклад деякі країни ЄС до сих пір залишаються залежними від енергетичних ресурсів Росії. Попри зусилля зі зменшенням імпорту газу та нафти, деякі держави все ще змушені шукати альтернативні постачання, що уповільнює повну відмову від російських енергоносіїв. Це обмежує можливості для введення ще більш суворих санкцій та створює певний політичний компроміс, який грає на руку російській економіці, так як енергетичні ресурси приносять значні доходи завдяки альтернативним маршрутам продажу та складним схемам постачання [5].

Крім того, санкції мають довгостроковий ефект, який не завжди очевидний у короткостроковій перспективі. Незважаючи на те, що російська економіка продовжує функціонувати та навіть демонструє певні показники зростання, реальний вплив санкцій буде відчутний у майбутньому. Обмеження на постачання технологій, брак інвестицій і поступове виснаження ресурсів призведуть до деградації ключових галузей промисловості та зниження конкурентоспроможності Росії на світовому ринку.

На мою думку, санкції ЄС безсумнівно створили додатковий економічний тиск на Росію, скоротивши її доступ до критично важливих ресурсів, технологій і фінансових ринків. Проте їх ефективність значною мірою знижується через адаптаційні стратегії Росії, недосконалу міжнародну координацію санкційних режимів, енергетичну залежність країн ЄС та наявність юридичних лазівок. Для посилення впливу санкцій необхідно покращувати механізми контролю за їх виконанням, збільшувати міжнародну кооперацію та зменшувати власні економічні вразливості країн-учасниць санкційного режиму.

Список використаних джерел

1. EU slaps sanctions on dozens more Russian officials and targets its shadow oil and gas fleet. Режим доступу: URL: <https://apnews.com/article/eu-sanctions-russia-ukraine-korea-drones-ships-e21dc29c798b27bc4791c992a09fcfb8>
2. We need a more agile EU sanctions regime to counter the Kremlin. Режим доступу: URL: <https://www.ft.com/content/fc4b6d7c-3dbd-46bf-affd-dcdfbbfc9f4c?>
3. Євросоюз запровадив новий пакет санкцій проти Росії. Режим доступу: URL: https://zaxid.net/yevrosoyuz_zaprovadiy_noviy_paket_sanktsiy_proti_rosiyi_n1588143?
4. Запевнення ефективності санкцій. Режим доступу: URL: https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-sanctions-against-russia-following-invasion-ukraine/making-sanctions-effective_uk
5. Що заважає ефективності західних санкцій проти росії. Режим доступу: URL: <https://cpd.gov.ua/articles/shho-zavazhaye-efektyvnosti-zahidnyh-sankcij-proty-rosiyi/>

Оцініть можливі наслідки для економіки України створення спільних з європейськими країнами підприємств з виробництва зброї?

Після початку повномасштабної агресії Росії у 2022 році Україна стала одним із ключових гравців у сфері оборонної промисловості Європи. Значне зростання виробництва озброєння та військової техніки в Україні свідчить про її потенціал у цій галузі. Спільні підприємства з європейськими країнами можуть стати важливим кроком до інтеграції України в європейський оборонний простір та зміцнення її економіки.

Проте існують певні виклики, які потребують вирішення:

Безпекові ризики: Військові дії на території України створюють загрозу для інвесторів та виробничих потужностей.

Інституційні бар'єри: Недостатня гармонізація стандартів та процедур між Україною та ЄС може ускладнити співпрацю.

Фінансування: Необхідність значних інвестицій для модернізації виробництва та забезпечення конкурентоспроможності продукції.

В умовах триваючої війни та необхідності зміцнення обороноздатності, Україна активно шукає шляхи розвитку власної оборонної промисловості. Одним із перспективних напрямів є створення спільних підприємств з європейськими країнами у сфері виробництва зброї. Цей крок може мати значний вплив на економіку України.

По-перше, спільні підприємства сприятимуть залученню іноземних інвестицій у вітчизняну економіку. Це дозволить модернізувати виробничі потужності, впровадити новітні технології та створити нові робочі місця. Згідно з даними Міністерства стратегічних галузей промисловості України, у 2024 році планується створення п'яти спільних підприємств з західними виробниками озброєння та запуск п'яти індустріальних парків.

По-друге, співпраця з європейськими партнерами дозволить Україні інтегруватися в Європейську оборонно-промислову базу (EDTIB). Це відкриє доступ до спільних програм закупівель, досліджень та розробок, а також сприятиме стандартизації продукції відповідно до європейських норм. У 2024 році Україна стала частиною Європейської оборонної промислової стратегії, що підтверджує її прагнення до глибшої інтеграції з ЄС.

По-третє, розвиток спільного виробництва зброї може зміцнити експортний потенціал України. Виробництво сучасного озброєння та військової техніки, що відповідає міжнародним стандартам, дозволить Україні вийти на нові ринки та збільшити валютні надходження. Однак існують і певні ризики. Безпекова ситуація в країні може відлякувати потенційних інвесторів. Крім того, необхідно подолати бюрократичні перепони та забезпечити прозорість у сфері оборонних закупівель. Також важливо гарантувати захист інтелектуальної власності та технологій, що передаються в рамках спільних проєктів.

У підсумку, створення спільних з європейськими країнами підприємств з виробництва зброї має потенціал стати потужним імпульсом для економічного зростання України. Це сприятиме залученню інвестицій, створенню нових робочих місць, технологічному оновленню виробництва та зміцненню експортного потенціалу. Водночас реалізація цього потенціалу потребує вирішення низки проблем: забезпечення безпеки інвесторів, спрощення регуляторних процедур, прозорості у сфері закупівель і налагодження ефективної взаємодії з європейськими партнерами.

Тільки за умови комплексного підходу та ефективної державної політики спільне оборонне виробництво з країнами ЄС стане одним із драйверів відновлення та модернізації української економіки.

Список використаної літератури:

1. <https://www.iss.europa.eu/publications/briefs/made-ukraine-how-eu-can-support-ukrainian-defence-production>
2. <https://en.interfax.com.ua/news/economic/960058.html>

3. <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2024/03/5/7445143/>
4. <https://mspu.gov.ua/en/news/ukraine-became-part-of-the-european-defense-industrial-strategy>

Наведіть приклади, коли відмінності між країнами доповнюють одна одну та сприяють досягненню успіху і коли вони породжують суперечності. На вашу думку, від чого це залежить?

У світі, де країни мають різні економічні, культурні та соціальні особливості, їхні відмінності можуть як сприяти взаємному успіху, так і породжувати конфлікти. Це залежить від низки факторів, зокрема рівня економічного розвитку, історичних відносин, політичної стабільності та готовності до співпраці.

Одним із найяскравіших прикладів взаємодоповнюваності між країнами є економічна співпраця. Наприклад, Німеччина та Китай мають різні економічні моделі, але їхня співпраця сприяє розвитку обох сторін. Німеччина спеціалізується на високотехнологічному виробництві, тоді як Китай володіє розвиненою промисловою базою та значними людськими ресурсами. Завдяки цьому Німеччина експортує технології та обладнання до Китаю, а Китай надає дешеву робочу силу та ринок збуту. Це створює вигідні умови для обох країн, стимулюючи економічне зростання.

Інший приклад — Європейський Союз. Різні країни мають свої переваги: Франція відома аграрним сектором, Нідерланди — транспортною інфраструктурою, Німеччина — промисловістю, а Італія — розвиненим туристичним сектором. Відмінності дозволяють ефективно розподіляти ресурси та створювати єдиний економічний простір, що забезпечує стабільність і розвиток регіону.

Культурна різноманітність також може приносити користь. Наприклад, США є країною іммігрантів, де поєднання різних культур сприяє розвитку креативної економіки, науки та технологій. Завдяки цьому Сполучені Штати мають високий рівень інноваційності та конкурентоспроможності.

Однак не завжди відмінності між країнами ведуть до успіху. Часто вони стають причиною конфліктів, особливо якщо супроводжуються історичними суперечками або відмінностями в політичних системах.

Одним із прикладів є торговельна війна між США та Китаєм. Відмінності в економічній системі (капіталізм у США та соціалістична ринкова економіка в Китаї) призводять до протиріч у міжнародній торгівлі. США звинувачують Китай у маніпуляціях із курсом валюти, порушенні прав інтелектуальної власності та державній підтримці підприємств. Це призводить до введення мит і обмежень, що шкодить як бізнесу, так і світовій економіці загалом.

Ще один приклад — конфлікти в Європі, спричинені історичними суперечностями. Відносини між Росією та Україною є яскравим свідченням того, як політичні та культурні відмінності можуть призвести до військових конфліктів. Незбіг геополітичних інтересів, різні погляди на історію та напрямок розвитку стали основою для серйозного протистояння.

Те, чи будуть відмінності між країнами сприяти успіху чи породжувати конфлікти, залежить від кількох факторів. По-перше, важливе значення має економічна взаємодоповнюваність. Якщо країни можуть ефективно співпрацювати, використовуючи свої сильні сторони, це сприятиме розвитку. По-друге, ключову роль відіграє рівень політичної стабільності та дипломатії. Якщо держави готові йти на компроміс та шукати взаємовигідні рішення, конфліктів можна уникнути. По-третє, історичні відносини та культурні фактори також мають значення. Якщо країни мають глибокі історичні суперечності, вони можуть перешкоджати ефективній співпраці.

Отже, відмінності між країнами самі по собі не є ні позитивним, ні негативним фактором. Все залежить від того, як ними керують уряди та суспільства. У разі правильного підходу вони можуть стати основою для зростання та розвитку, але в умовах конкуренції та політичної нестабільності — призвести до конфліктів і протистоянь.

Парадигма нової системи європейської безпеки: аналіз змін витрат на оборону європейських країн НАТО.

В умовах сучасних геополітичних викликів питання європейської безпеки набуло особливої актуальності. Зростання напруженості на східних кордонах Європи, зокрема через агресивні дії Росії, спонукало країни НАТО переглянути свої оборонні стратегії та бюджети. Витрати на оборону стали ключовим індикатором готовності держав до забезпечення власної безпеки та стабільності регіону.

Згідно з даними, у 2024 році країни-члени НАТО витратили на оборону понад \$1,5 трлн. Це свідчить про серйозність підходу Альянсу до зміцнення обороноздатності в умовах зростаючих загроз. Варто зазначити, що ще у 2014 році на саміті в Уельсі країни НАТО домовилися збільшити оборонні витрати до 2% ВВП, але не всі держави досягли цього показника.

На думку експертів, зростання оборонних витрат є відповіддю на агресивні дії Росії, зокрема її вторгнення в Україну у 2022 році. Ці події змусили європейські країни переосмислити свої оборонні стратегії та інвестувати більше коштів у військову сферу. Як зазначає видання "Le Monde", НАТО висловлює занепокоєння щодо слабкості європейської оборони перед російською загрозою, закликаючи союзників до переозброєння та збільшення витрат на оборону.

Я обрала п'ять європейських країн-членів НАТО: Польщу, Німеччину, Францію, Італію та Іспанію. Для аналізу того, як змінювалися їхні витрати на оборону в абсолютних та відносних показниках за останнє десятиліття та які причини викликали відмінності у національних показниках.

Польща

Польща демонструє найбільше зростання оборонних витрат серед європейських країн НАТО. У 2023 році її витрати на оборону становили 3,9% ВВП або \$29,1 млрд, що є рекордним показником. Порівняно з 2014 роком, це

зростання становить 188%. У 2024 році Польща виділила на оборону 4,12% ВВП, що становить \$35 млрд. Такий значний приріст пояснюється географічною близькістю до Росії та України, а також історичними факторами, які спонукають Польщу до посилення своєї обороноздатності.

Німеччина

Німеччина також суттєво збільшила свої оборонні витрати. У 2023 році вони становили \$68,1 млрд, що на 47,4% більше порівняно з 2014 роком. У 2024 році витрати зросли до \$97,7 млрд, що становить 2,12% ВВП. Це свідчить про відмову від політики "демілітаризації" та визнання необхідності посилення військового потенціалу у відповідь на сучасні загрози.

Франція

Франція традиційно підтримує високий рівень оборонних витрат. У 2024 році вони становили \$64,3 млрд або 2,06% ВВП. Президент Еммануель Макрон висловив намір збільшити ці витрати до 5% ВВП у разі зменшення військової присутності США в Європі. Це підкреслює прагнення Франції до автономії в оборонній сфері та готовність брати на себе більшу відповідальність за європейську безпеку.

Італія

Італія демонструє помірні темпи зростання оборонних витрат. У 2024 році вони становили 1,49% ВВП, що нижче рекомендованого НАТО показника у 2%. Це може бути пов'язано з економічними труднощами та внутрішніми пріоритетами країни, які обмежують можливості для значного збільшення військових витрат.

Іспанія

Іспанія також не досягла рекомендованого рівня оборонних витрат. У 2024 році вони становили 1,28% ВВП. Це свідчить про те, що, незважаючи на зобов'язання перед НАТО, Іспанія поки що не вважає за необхідне суттєво збільшувати свої оборонні бюджети, можливо, через відсутність безпосередніх загроз або економічні обмеження.

На мою думку, відмінності у витратах на оборону між країнами НАТО пояснюються кількома основними причинами. По-перше, це географічне розташування та безпекові загрози. Країни, які знаходяться ближче до Росії або відчувають реальну загрозу агресії, як-от Польща, інвестують більше в оборону, оскільки вони безпосередньо стикаються з ризиками. У той час як Іспанія чи Італія, що розташовані далі від зон конфлікту, можуть дозволити собі витратити менше.

По-друге, економічні можливості держав відіграють важливу роль. Німеччина та Франція, маючи сильну економіку, можуть дозволити собі великі витрати на військовий сектор. Водночас Іспанія та Італія стикаються з економічними труднощами, що обмежує їхні можливості щодо збільшення оборонного бюджету. По-третє, політичні пріоритети держав суттєво впливають на їхню військову політику. Деякі країни більше інвестують у соціальні програми, освіту та охорону здоров'я, ніж у військову сферу, тому витрати на оборону залишаються відносно низькими. Крім того, важливу роль відіграє міжнародний тиск. США, як основний фінансовий донор НАТО, неодноразово закликали європейські країни збільшити свої оборонні витрати. Наприклад, Дональд Трамп прямо заявляв, що США можуть скоротити підтримку союзників, якщо вони не виконуватимуть своїх зобов'язань щодо 2% ВВП на оборону. На мою думку, витрати на оборону повинні бути збалансованими. Сильна армія гарантує безпеку, особливо в умовах сучасних загроз, проте надмірні військові витрати можуть шкодити економіці та соціальній сфері. Кожна країна має знайти оптимальний баланс між обороною та іншими важливими напрямками розвитку. Військова безпека Європи залежить не лише від грошей, а й від єдності країн НАТО, їхньої співпраці та узгодженої стратегії. Якщо всі держави-члени Альянсу працюватимуть разом і відповідально ставитимуться до своїх зобов'язань, тоді рівень загальної безпеки буде значно вищим.

Список використаної літератури

1. Обсяги витрат країн НАТО на оборону у 2024 році перевищили \$1,5 трлн.
URL : https://finway.com.ua/obsyagy-vytrat-krayin-nato-oboronu/?utm_source=chatgpt.com
2. L'OTAN s'inquiète de la faiblesse de la défense européenne face à la menace russe. URL: https://www.lemonde.fr/international/article/2024/10/09/l-otan-s-inquiete-de-la-faiblesse-de-la-defense-europeenne-face-a-la-menace-russe_6347113_3210.html?utm_source=chatgpt.com
3. Як за 10 років змінилися оборонні видатки країн НАТО? URL: https://ubn.news/uk/yak-za-10-rokiv-zminilis-oboronni-vidatk/?utm_source=chatgpt.com

У чому відмінності політики ставлення до іммігрантів у різних країнах ЄС?

Який би з варіантів цього ставлення підтримали б ви особисто?

Вступ

У сучасному глобалізованому світі питання міграції набуває особливої актуальності. Імміграція стала одним із найважливіших соціально-політичних процесів, що впливають на економічний розвиток, культурне життя та політичну стабільність як окремих країн, так і Європейського Союзу в цілому. ЄС протягом останніх десятиліть стикається з викликами, пов'язаними з масовим припливом іммігрантів, що змушує країни-члени адаптувати свої політики з урахуванням як гуманітарних зобов'язань, так і потреб національної безпеки та економічного розвитку.

Це есе має на меті проаналізувати відмінності політики ставлення до іммігрантів у різних країнах Європейського Союзу, розглянути історичний контекст цих процесів, а також визначити соціально-економічні та політичні чинники, які впливають на формування тих чи інших підходів. Особлива увага приділяється порівняльному аналізу політик Німеччини, Швеції, Франції, Італії, Угорщини та інших країн ЄС, що демонструють як відкритий, так і стриманий підходи до іммігрантів. Крім того, у завершальній частині розглядаються аргументи «за» і «проти» тих чи інших моделей, а також викладається особистий погляд автора щодо оптимального варіанту ставлення до іммігрантів.

У цьому контексті важливо розуміти, що політика щодо іммігрантів формується під впливом численних чинників: історичних подій, культурних традицій, економічного стану, демографічних процесів та політичних настроїв суспільства. Саме поєднання цих чинників визначає унікальність кожної окремої держави в ЄС, що, в свою чергу, створює широку палітру підходів до управління міграційними процесами. Таким чином, аналіз цих

підходів дозволяє не лише зрозуміти сучасну політичну ситуацію, але й прогнозувати можливі тенденції розвитку міграційної політики у майбутньому.

Нижче наведено розгорнутий аналіз, що складається з кількох розділів, у яких послідовно розглядаються історичні передумови, сучасний стан, порівняльна характеристика політик різних країн ЄС, а також економічні, соціальні та політичні аспекти міграційних процесів. В останньому розділі представлено особистий погляд автора, що базується на аналізі наявних даних та власних міркуваннях щодо перспектив оптимальної імміграційної політики.

Загальна характеристика імміграційної політики в ЄС

Європейський Союз створив певну нормативну базу, спрямовану на регулювання міграційних процесів, зокрема у вигляді Загальної системи притулку та Шенгенської угоди, що забезпечує вільний рух осіб між державами-членами. Незважаючи на це, кожна країна має значну автономію у визначенні власної політики щодо прийому та інтеграції іммігрантів.

З одного боку, існують загальноєвропейські ініціативи, такі як система квот для розподілу осіб, які шукають притулок, та спільні стандарти для забезпечення прав людини. З іншого боку, національні уряди часто адаптують ці загальні принципи до своїх конкретних потреб і реалій. Наприклад, економічні країни Західної Європи мають змогу приймати більше робітників для забезпечення своєї економіки, тоді як країни з обмеженими ресурсами або країни з більш вираженою культурною ідентичністю часто вдаються до суворішої міграційної політики.

Важливим елементом загальноєвропейського підходу є баланс між безпекою, економічними потребами та гуманітарними зобов'язаннями. Проте цей баланс досягається різними шляхами: деякі держави надають перевагу відкритості та мультикультуралізму, тоді як інші – акцентують увагу на інтеграції через асиміляцію та збереження національної ідентичності.

Порівняльний аналіз політик окремих країн ЄС

Німеччина

Німеччина протягом останніх десятиліть демонструє один із найбільш відкритих підходів до імміграції, особливо після 2015 року, коли країна прийняла великий потік біженців із країн Близького Сходу. Німецька політика базується на принципах гуманізму, економічної необхідності та інтеграції. Водночас, уряд Німеччини впроваджує суворі заходи контролю, спрямовані на забезпечення безпеки та запобігання зловживанням. Німецькі програми інтеграції включають мовні курси, професійну підготовку та програми з соціальною адаптації, що сприяє швидкому включенню іммігрантів у суспільство.

Швеція

Швеція традиційно вважається однією з найбільш гуманітарних країн у Європі, де імміграція розглядається як засіб збагачення національної культури та економіки. Шведський підхід характеризується відкритістю, високим рівнем соціального забезпечення та сприятливими умовами для інтеграції іммігрантів. Проте, у зв'язку з різким зростанням кількості біженців та економічними викликами, країна зазнала певних змін у політиці: з одного боку, прагнучи зберегти гуманітарні принципи, з іншого – вводити обмеження з метою збереження соціальної стабільності.

Франція

Французька модель інтеграції тісно пов'язана з ідеями республіканського секуляризму. Франція традиційно намагається інтегрувати іммігрантів шляхом асиміляції у французьке суспільство, що включає прийняття спільних цінностей та норм. Французький підхід часто критикують за надмірну уніфікацію, що може ігнорувати культурну різноманітність та індивідуальні особливості іммігрантів. Проте, з іншого боку, цей підхід сприяє створенню єдиного громадянського простору, де всі мешканці незалежно від походження сприймаються як рівноправні громадяни.

Італія

Італія, розташована на південному узбережжі Європи, часто стає

першою країною для прибуття іммігрантів, особливо тих, хто сподівається на кращі економічні можливості або шукає притулок від конфліктів у країнах Африки та Близького Сходу. Через географічне розташування Італія змушена стикатися з великим потоком мігрантів, що створює як гуманітарні, так і політичні виклики. Італійська політика часто характеризується невизначеністю: з одного боку, уряд прагне забезпечити безпеку та контроль над кордонами, а з іншого – зберегти гуманітарні зобов'язання перед тими, хто шукає притулок. Різні політичні сили в Італії послідовно дискутують щодо оптимальних методів інтеграції, що відображає розбіжності у суспільних настроях.

Мій особистий погляд базується на переконанні, що оптимальна імміграційна політика повинна поєднувати гуманітарні зобов'язання з реалістичним підходом до інтеграції іммігрантів. З одного боку, європейські держави мають історичну відповідальність перед тими, хто шукає притулок від війни, голоду та переслідувань. З іншого боку, необхідно враховувати соціально-економічні потреби національних держав, зокрема забезпечення робочих місць, соціальних послуг та збереження культурної ідентичності.

Я підтримую модель, яка поєднує відкритість із системою контролю та ефективною інтеграцією. Цей підхід передбачає:

- **Гуманітарний аспект.** Необхідно забезпечити належний рівень притулку для тих, хто цього потребує, з дотриманням міжнародних норм та стандартів. Держави повинні створити умови, за яких кожна людина матиме можливість отримати доступ до освіти, охорони здоров'я та соціального забезпечення.
- **Економічна доцільність.** Імміграція має бути спрямована на задоволення потреб ринку праці. Це означає не лише прийом кваліфікованих спеціалістів, але й створення умов для інтеграції менш кваліфікованих робітників, що сприятиме економічному зростанню та розвитку.
- **Соціальна інтеграція.** Успішна інтеграція можливе лише за

умови активного включення іммігрантів у суспільне життя. Для цього необхідно організовувати мовні курси, програми професійної підготовки, а також підтримувати міжкультурний діалог. Лише через ефективну інтеграцію можна уникнути соціальної ізоляції та підвищення напруги в суспільстві.

- **Контроль та безпека.** При цьому держава має зберігати контроль над імміграційними потоками, щоб запобігти зловживанням і забезпечити безпеку громадян. Система реєстрації, перевірок та моніторингу є невід'ємною частиною такої політики.

- **Підтримка місцевих громад.** Необхідно враховувати думку місцевих громад, забезпечуючи баланс між прийомом нових мешканців та збереженням прав і традицій місцевого населення. Створення механізмів для активного діалогу між іммігрантами та місцевими жителями сприятиме гармонійному співіснуванню.

На мою думку, саме таке поєднання принципів відкритості, контролю та ефективної інтеграції є найдоцільнішим варіантом. Тільки у випадку, коли держава в змозі ефективно організувати процес інтеграції, забезпечити підтримку економіки та водночас не поступатися гуманітарними принципами, можна створити стабільне та процвітаюче суспільство.

Особливо важливим є питання адаптації іммігрантів до культурних особливостей країни прийому. Модель, заснована на мультикультуралізмі, коли кожна група зберігає свої традиції, може створити культурний калейдоскоп, проте вона іноді призводить до сегрегації та відсутності спільних ціннісних орієнтирів. З іншого боку, модель асиміляції може бути надто репресивною, позбавляючи іммігрантів від можливості зберегти свою культурну спадщину. Тому я виступаю за гібридну модель, яка дозволяє зберігати культурну самобутність іммігрантів, але одночасно сприяє їхній інтеграції в загальнонаціональний простір через спільні культурні та освітні проекти.

Додатково важливо враховувати економічну складову: іммігранти

можуть стати не лише пасивними отримувачами допомоги, а й активними учасниками економічного процесу. Розробка спеціальних програм для підтримки підприємництва серед іммігрантів, створення умов для визнання іноземних кваліфікацій та залучення їх до наукової та технологічної діяльності сприятиме не лише особистому зростанню нових мешканців, але й загальному розвитку економіки країни.

Підсумовуючи, я вважаю, що оптимальна політика ставлення до іммігрантів має бути багатовимірною та гнучкою, здатною врахувати як гуманітарні, так і економічні та культурні потреби сучасного суспільства. Такий підхід дозволить максимально використати потенціал імміграції, забезпечивши стабільність і розвиток як для іммігрантів, так і для країни в цілому.

Висновок

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що політика ставлення до іммігрантів у країнах ЄС є багатогранною і різноманітною. Історичні події, економічні умови, культурні традиції та політичні установки визначають специфіку кожного підходу. Мій особистий погляд полягає в тому, що необхідно підтримувати політику, яка поєднує відкритість з реальним контролем і забезпеченням інтеграції, адже тільки таким шляхом можна досягти гармонійного співіснування різних культур, сприяти економічному розвитку та зберігати соціальну стабільність.

У майбутньому виклики, пов'язані з міграційними процесами, ймовірно, будуть тільки зростати, тому державам-членам ЄС потрібно шукати інноваційні підходи до вирішення цих проблем, спираючись на досвід як власних країн, так і партнерів з інших регіонів. Співпраця, взаєморозуміння та конструктивний діалог – ось ті складові, які дозволять створити ефективну та справедливую систему управління міграцією, здатну врахувати як потреби держав, так і права людини.

Отже, аналізуючи різні моделі імміграційної політики, можна зробити висновок, що найбільш перспективним є підхід, який поєднує гуманітарні

принципи з розумною регуляцією. Така стратегія дозволить не лише задовольнити економічні потреби, але й сприятиме формуванню мультикультурного суспільства, де кожен громадянин, незалежно від походження, матиме можливість реалізувати свій потенціал.

Список використаної літератури

1. Castles, S., de Haas, H., & Miller, M. J. (2014). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. Нью-Йорк: Palgrave Macmillan.
2. Faist, T. (2013). *Migration and Social Transformation: Europe and Beyond*. Брістоль: Policy Press.
3. Європейська Комісія. (2021). *Migration and Home Affairs*. Доступно за адресою: <https://ec.europa.eu/home-affairs>.
4. Організація Об'єднаних Націй. (2019). *World Migration Report 2020*. Нью-Йорк: United Nations Publications.
5. Czaika, M., & De Haas, H. (2012). *The Integration of Immigrants in Europe: Challenges and Policies*. Оксфорд: Oxford University Press.
6. Михайлов, В. П. (2019). *Політика імміграції в ЄС: теорія та практика*. Київ: Наукова думка.
7. Kahanec, M., & Zimmerman, K. F. (2015). European Migration After the Crisis. *Journal of Economic Perspectives*, 29(4), 41–66.
8. Triandafyllidou, A. (Ред.). (2018). *Routledge Handbook of Immigration and Refugee Studies*. Лондон: Routledge.
9. International Organization for Migration (IOM). (н.д.). Доступно за адресою: <https://www.iom.int>.

Проаналізуйте історичні умови, за яких відбувся вступ Федеративної Республіки Німеччини до НАТО. Чому ця подія була важливою для зміцнення європейської безпеки?

Восени 1966 року, в рамках дебатів про присутність американських військ у Західній Європі і роль НАТО під час холодної війни, міністр оборони Роберт Макнамара надіслав президенту Ліндону Джонсону пояснювальну записку, в якій пояснював політичні причини збереження американських військ в Європі. Він писав, що ці причини полягають у підтримці «єдності НАТО», запобіганні радянському «політичному шантажу», стримуванні «будь-якої двосторонньої угоди про безпеку між СРСР і ФРН» і перешкодженні «відродженню німецького милітаризму», згідно з колекцією раніше засекречених документів, вперше опублікованих сьогодні в Архіві національної безпеки,

На тлі нинішніх дискусій на вищому рівні уряду США щодо гарантій безпеки, які ведуться з цього питання. На тлі нинішніх дискусій на найвищому рівні американського уряду щодо гарантій безпеки в Європі, меморандум Макнамари і добірка інших розсекречених американських документів, опублікованих сьогодні в Архіві національної безпеки, надають історичний контекст десятиліть американської політики щодо Європи і, зокрема, функцій НАТО і відносин між Німеччиною і європейською безпекою. З моменту створення Північноатлантичного альянсу в перші роки холодної війни і прийняття рішення про збереження американських військ в Європі, американські політики вважали ці зобов'язання критично важливими як для американської, так і для європейської безпеки.

Після Другої світової війни, коли минуло лише два десятиліття, побоювання, що Західна Німеччина, відірвана від союзницьких відносин, може стати реваншистською або укласти угоду з Радянським Союзом, не полишали американських високопосадовців. Розсекречені документи, розміщені сьогодні

в Інтернеті, демонструють, як Сполучені Штати і їхні союзники створили НАТО частково для того, щоб заспокоїти Францію щодо Німеччини. Потім союзники залучили Західну Німеччину до альянсу як стримуючий фактор проти Радянського Союзу, а також для того, щоб гарантувати, що вона не розвине незалежні збройні сили. У 1960-х роках аналітики розвідки Державного департаменту описували цю домовленість як засіб «стримування» західнонімецької держави, щоб вона розвивалася в гармонійному союзі з колишніми супротивниками і уникала мілітаризму або угод про безпеку з Радянським Союзом [2].

Вступ Західної Німеччини до НАТО ознаменував поворотний момент у Холодній війні. Трохи більше ніж за тиждень, 14 травня 1955 року, Радянський Союз утворив Варшавський договір, до якого увійшла Німецька Демократична Республіка (також відома як Східна Німеччина). Залізна завіса остаточно опустилася, провівши жорстку та добре озброєну межу між Західною та Східною Європою – і ніде ця межа не була такою чіткою, як у Німеччині. Єдиним винятком залишався Берлін: місто, розділене на східну та західну частини, та анклав у межах Німецької Демократичної Республіки.

13 серпня 1961 року, відбувся один із найжорстокіших актів в історії холодної війни: на піку Берлінської кризи правителі Східної Німеччини наказали побудувати Берлінську стіну, фізично розриваючи сім'ї та громади. Стіна у всіх своїх різних формах розділила Берлін і вийшла за межі міста, розколовши всю країну, ставши зловісним і незмінним символом холодної війни. Це як ніколи виправдовувало необхідність для союзників по НАТО утримувати військові сили в Західній Німеччині; настала ера багатонаціональних навчань і передового розгортання військових командувань [1].

Гельмут Коль, який пізніше став відомим як «канцлер єдності», прийшов до влади в 1982 році. Геншеру вдалося домовитися про мирне возз'єднання Німеччини та виведення радянських військ з Німецької Демократичної Республіки. Одним із найбільш пам'ятних моментів була промова Геншера з балкону німецького посольства в Празі 30 вересня 1989 року: він оголосив, що

східнонімецьким біженцям, які намагаються дістатися Західної Німеччини, буде надано дозвіл на проїзд. Решту промови заглушили оплески; Через три тижні, 9-10 листопада 1989 року, впала Берлінська стіна.

Після возз'єднання Німеччини 3 жовтня 1990 року Берлін був відновлений як столиця об'єднаної Німеччини (20 червня 1991 року), а землі колишньої Німецької Демократичної Республіки приєдналися до Федеративної Республіки Німеччина, ставши тим самим членом НАТО [3].

Коли Федеративна Республіка Німеччина вступила до НАТО 6 травня 1955 року, її членство в Альянсі зрештою перетворилося на дуже суттєвий внесок у військову міць НАТО в Європі. Почавши буквально з нуля військовослужбовців, протягом двох років після вступу Західна Німеччина змогла долучити до лав НАТО десятки тисяч додаткових військовослужбовців. Вони були повністю інтегровані в структури НАТО і виконували дві ролі: забезпечували оборону країни і сприяли відновленню суверенітету. За 10 років Бундесвер (створений у 1955 році) став основою оборонних сил НАТО в Європі. Разом зі своїми європейськими та північноамериканськими союзниками ці сили перебували в епіцентрі холодної війни в Європі, гарантуючи мир і безпеку, незважаючи на бурхливі політичні відносини між Сходом і Заходом. Протягом усієї холодної війни Федеративна Республіка Німеччина була західноєвропейською країною з найщільнішою концентрацією військових сил на своїй території і найбільшою частотою навчань.

Сьогоднішня конфігурація сил відрізняється: Радянського Союзу більше не існує, Німеччина об'єднана, а кілька колишніх країн Варшавського договору приєдналися до НАТО. Мало хто розглядає Німеччину як потенційного агресора, хоча занепокоєння щодо німецької економічної могутності є загальним. Коротше кажучи, старе формулювання, яке приписують першому генеральному секретарю НАТО лорду Ісмею, суттєво застаріло: «Не пускати Радянський Союз, не пускати американців і не пускати німців».

Проте міжнародна ситуація певним чином нагадує роки холодної війни, коли американо-російські відносини є напруженими, а Москва вороже

налаштована до НАТО. На тлі зростаючої підтримки правого націоналізму та антиіммігрантських настроїв у Західній Європі з'явилися нові елементи нестабільності. Якщо політичний тиск ззовні посилиться, занепокоєння західноєвропейців щодо гарантій безпеки з боку США може змусити європейських членів НАТО шукати інші варіанти, в тому числі більшої відносної ролі для себе.

Список використаної літератури

1. Кірхнер Е., Сперлінг Дж. Федеративна Республіка Німеччина та НАТО: 40 років потому / ред.: Е. Кірхнер, Дж. Сперлінг. Springer, 2016.
2. Germany and NATO. *North Atlantic Treaty Organisatio*. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/declassified_185912.htm (date of access: 18.05.2025).
3. Germany in NATO. *deutschland.de*. URL: <https://www.deutschland.de/en/topic/politics/germany-europe/60-years-of-nato-membership> (date of access: 18.05.2025).

Що повинна зробити Україна, щоб мінімізувати можливі загрози для ЄС від вступу до нього нашої країни?

Тема вступу України до Європейського Союзу дуже важлива і актуальна саме зараз. З 2014 року, коли почалися великі політичні зміни, а потім розпочалася війна з Росією, вся увага міжнародної спільноти спрямована на те, щоб допомогти Україні стати частиною європейської родини. ЄС — це не просто економічний союз, це також спільнота країн, які поділяють спільні цінності, як демократія, права людини, законність і стабільність.

Однак розширення ЄС — це складний і тривалий процес. Кожна країна, яка хоче приєднатися, повинна відповідати багатьом вимогам і стандартизованим правилам. Якщо країна не буде готовою, це може створити загрози як для самої країни, так і для всього союзу. Тому Україна повинна готуватися дуже ретельно, щоб мінімізувати такі ризики і показати себе як надійного партнера.

Це дуже важливо, бо ЄС зараз переживає багато викликів: економічних, політичних і безпекових. Тому кожен новий член повинен довести, що він не створить додаткових проблем, а навпаки, підсилить європейську спільноту.

Перш за все, Україні необхідно забезпечити політичну стабільність і верховенство права. Це означає, що в нашій країні має бути чесна і незалежна судова система, де кожен може отримати справедливий розгляд справи, незалежно від свого статусу. Дуже важливо також боротися з корупцією — вона часто є головною перешкодою для розвитку будь-якої країни. В Україні вже зроблено багато кроків у цій сфері, створені антикорупційні органи, такі як НАБУ чи САП, але боротьба триває, і потрібно не зупинятися. Корупція знижує довіру інвесторів і партнерів, тому, якщо Україна хоче бути членом ЄС, вона має показати, що готова жити за європейськими правилами і забезпечити прозорість

у всіх сферах державного управління. ЄС дуже цінує, коли країна має стабільну і прозору політичну систему, адже це зменшує ризики внутрішніх криз, які можуть впливати на всю спільноту.

Другий важливий момент — це економічна готовність України. Євросоюз має високі стандарти у сфері якості продукції, екології, захисту прав споживачів і ведення бізнесу. Зараз українська економіка стикається з багатьма проблемами: велика залежність від сировини, низька інноваційність, застарілі технології у багатьох галузях. Щоб не створювати додаткових проблем для європейського ринку, Україна повинна прискорити модернізацію виробництва, підтримувати розвиток малого і середнього бізнесу, а також навести лад у податковій системі. Це дозволить підвищити якість товарів і послуг, уникнути демпінгу і не зіпсувати умови для інших країн-членів ЄС. Особливо важливо працювати над відповідністю нормам Євросоюзу, зокрема щодо захисту навколишнього середовища, оскільки у світі зараз є тенденція переходити на «зелені» технології і дбайливо ставитися до природи. Якщо Україна цього не зробить, це може спричинити конфлікти або обмеження у торгівлі з ЄС.

Третій аспект — це безпека. Війна, яка триває вже багато років, ставить Україну в особливе положення. Водночас Європейський Союз хоче мати стабільних і безпечних сусідів. Якщо Україна стане членом ЄС, то важливо, щоб вона могла гарантувати безпеку всередині своїх кордонів, а також ефективно співпрацювати з європейськими безпековими структурами. Контроль над кордонами, боротьба з нелегальною міграцією, захист від кібератак і дезінформації — це все речі, які Україна має покращити. Крім того, важливо зберігати демократичні цінності, права людини і свободу слова, щоб не виникало підозр, що країна може стати джерелом конфліктів чи нестабільності. Тільки так Україна зможе стати надійним партнером для інших членів ЄС і розвивати довіру.

Четвертий важливий напрям — це соціальна сфера. В Україні існують виклики, пов'язані з нерівністю в доходах, проблемами з освітою та охороною здоров'я, а також інтеграцією внутрішньо переміщених осіб через війну.

Європейський Союз очікує, що країни-члени матимуть розвинену соціальну систему, яка захищає права всіх громадян і допомагає у складних ситуаціях. Тому Україні необхідно впроваджувати європейські стандарти в освіті, соціальному забезпеченні та охороні здоров'я, створювати умови для соціальної інтеграції всіх верств населення. Важливо також розвивати системи підтримки для вразливих груп і забезпечувати рівні права для національних меншин. Якщо Україна зможе ефективно управляти цими процесами, це допоможе уникнути соціальних конфліктів і зробить її більш стабільною та гармонійною країною.

Останній, але не менш важливий аспект — це екологія. В Європейському Союзі питання захисту навколишнього середовища стоять на одному з перших місць. Україна має великі екологічні проблеми — забруднення повітря, води, ґрунтів, застарілі промислові технології, великі викиди шкідливих речовин. Відповідно до вимог ЄС, країна повинна взяти на себе зобов'язання щодо скорочення шкідливих викидів, розвитку відновлюваної енергетики і впровадження сучасних екотехнологій. Крім того, важливо підвищувати екологічну свідомість населення та розвивати систему екологічного контролю. Якщо Україна цього не зробить, то може зіткнутися з серйозними перешкодами на шляху до членства в ЄС, а також створити проблеми для сусідніх країн. Тож екологічна політика є необхідною умовою для успішної інтеграції.

Отже, вступ України до Європейського Союзу — це складний і відповідальний процес, який потребує значних зусиль у різних сферах життя. Політична стабільність, верховенство права, економічні реформи, безпека, соціальна інтеграція та екологія — це ті основні напрями, над якими потрібно працювати. Тільки при успішному виконанні цих завдань Україна зможе не лише приєднатися до ЄС, а й стати повноцінним, надійним і активним його членом, що сприятиме розвитку не лише країни, а й всього європейського континенту.

Список використаних джерел

1. Головка, О., Шпак, І. (2022). *Вступ України до Європейського Союзу: проблеми і перспективи*. Київ: Інститут Європейських досліджень
2. Коваль, М. (2023). *Реформи в Україні: досвід та виклики*. Львів: Видавництво ЛНУ
3. Transparency International Україна. (2023). *Індекс сприйняття корупції*. <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2023/>
4. Світовий банк. (2024). *Огляд економіки України*. <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>
5. Європейська Комісія. (2023). *Звіт щодо України 2023 року*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/uk/qanda_23_5631
6. Уряд України. (2023). *Стратегія сталого розвитку України до 2030 року*. Київ: Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства.
7. European Environment Agency. (2022). *Environmental challenges in Ukraine*

Ключові тенденції в розбудові архітектури європейської безпеки

Архітектура європейської безпеки є важливою складовою стабільності континенту та відіграє ключову роль у забезпеченні миру не лише в Європі, але й у світі загалом. У сучасному глобалізованому світі питання безпеки набувають нових форм та викликів, включаючи військові, економічні та інформаційні загрози, що виникають не лише від держав, але й від різних неформальних акторів, таких як терористичні угруповання чи хакерські організації. Тема європейської безпеки є надзвичайно актуальною, адже від її стабільності та ефективності залежить не лише внутрішній розвиток країн Європи, але й глобальна безпека.

Одним з основних аспектів європейської безпеки є її історична еволюція. Сформовані після великих військових конфліктів моделі безпеки мають великий вплив на сьогоднішній день. Кожен новий етап розвитку системи безпеки в Європі відображає нові реалії, які змінюються під впливом економічних, політичних та військових факторів. Оскільки Європа є одним із основних центрів глобальної політики, то її безпека визначає не лише локальні, а й глобальні політичні тенденції.

Розуміння архітектури безпеки в Європі вимагає порівняння різних моделей, що склалися після великих війни, таких як Наполеонівські війни та Перша світова війна, і аналіз того, як вони взаємодіяли з іншими міжнародними політичними процесами.

Моделі європейської безпеки після Наполеонівських воєн та Першої світової війни

Після Наполеонівських воєн європейські держави постали перед необхідністю створення стабільної архітектури безпеки, яка б забезпечила довготривалий мир і запобігла б агресивним амбіціям. Ключовим етапом цього процесу став Віденський конгрес 1815 року, на якому була укладена система, що

отримала назву «Концерт Європи». Метою цієї системи було встановлення балансу сил між великими державами, що дозволяло уникнути домінування однієї з країн і, таким чином, підтримувати мир. Важливу роль у Концерті Європи відіграли Великобританія, Росія, Австрія та Пруссія, які погодились на принципи колективної безпеки та політичного взаємозалежності.

Однак система «Концерту Європи» не була бездоганною. Вона не змогла забезпечити стабільність в довгостроковій перспективі, оскільки була вразливою до змін у політичному складі європейських країн, соціальних рухів та національних революцій. Наприклад, у 1848 році в Європі спалахнули революції, які поставили під загрозу цілісність імперій і змінили геополітичний ландшафт. Тому, хоча ця система проіснувала більш ніж півстоліття, з її завершенням на горизонті з'являється нова модель безпеки, заснована на колективних зусиллях для уникнення глобальних конфліктів.

Після Першої світової війни в Європі знову постала необхідність створення нової системи безпеки, яка б відповідала новим геополітичним реаліям. Версальський мирний договір 1919 року був підписаний з метою розв'язання наслідків війни та забезпечення миру, однак він не врахував усіх інтересів великих держав, що призвело до виникнення нових конфліктів. Версальська система також не змогла запобігти подальшому загостренню протистояння між великими державами. Особливо це стосувалося Німеччини, яка залишалася незадоволеною умовами миру, що призвело до реваншизму в 1930-х роках.

Порівнюючи ці дві моделі, можна відзначити як їх схожості, так і відмінності. Обидві моделі мали на меті стабільність та збереження балансу сил, але перша система (Віденська) виявилась більш гнучкою, оскільки базувалася на дипломатії великих держав, тоді як Версальська система не мала достатньо інструментів для вирішення конфліктів на міжнародному рівні. Наполеонівські війни, безумовно, стали уроком для Європи в аспекті того, як важливо уникати концентрації сили в одних руках, а Перша світова війна продемонструвала неможливість відновлення старих моделей безпеки.

Вступ Федеративної Республіки Німеччини до НАТО

Розділення Німеччини після Другої світової війни стало символом глобального протистояння між західним і східним блоками. Західна Німеччина, у перші роки після війни, опинилась під впливом США та їхніх європейських союзників. Вступ Федеративної Республіки Німеччини до НАТО в 1955 році став важливим етапом у зміцненні європейської безпеки в період «холодної війни». Це був також крок до інтеграції Німеччини в західну політичну та військову систему, що дозволило забезпечити баланс сил у Європі та сприяти стабільності.

З точки зору безпеки, цей вступ до НАТО дозволив не лише посилити обороноздатність країн Заходу, але й створити більш стійкий контрбаланс до загроз, що виникали в результаті активності СРСР та його союзників. Вступ Німеччини до НАТО мав не лише стратегічне значення для оборони Європи, але й моральне — він став підтвердженням того, що країни, які брали участь у Другій світовій війні, можуть бути інтегровані у мирний процес, допомагаючи створювати нову європейську архітектуру безпеки.

Події 70-х років XX століття: Розрядка та нове загострення

70-ті роки XX століття стали періодом розрядки напруженості між Сходом і Заходом, що було спричинено необхідністю подолання глобальних загроз, таких як гонка озброєнь та економічні кризи. Однак цей період, попри своє сприятливе значення для міжнародної дипломатії, не став стабільним. Одна з основних подій цього часу — підписання Гельсінкської угоди 1975 року, яка закріпила принципи непорушності кордонів і невтручання у внутрішні справи держав, і це був важливий крок для мирного співіснування двох блоків.

Однак вже наприкінці 70-х років, після введення радянських військ до Афганістану у 1979 році, знову виникло загострення. Це, а також зростання військових витрат та боротьба за лідерство у світі, знову призвели до нової гонки озброєнь. Крах розрядки показав, що міжнародні системи безпеки, навіть при найкращих намірах, не можуть бути стабільними без конкретних інструментів реалізації колективної безпеки.

Холодна війна: Історія чи сучасність?

Хоча багато аналітиків вважають, що «холодна війна» завершилась з розпадом СРСР у 1991 році, сьогоднішні події в Україні, зокрема анексія Криму та військові дії на сході України, свідчать про те, що багато аспектів цієї війни все ще залишаються в глобальній політиці. Створення нових альянсів, таких як Європейський Союз і НАТО, ставить питання про нові форми гібридної війни та кіберзагрози, що стали частиною сучасної політики безпеки.

Таким чином, «холодна війна» є не лише історією, а й частиною сучасних конфліктів. Вона відображена у протистоянні між країнами НАТО та Росією, де геополітичні інтереси та ідеологічні розбіжності продовжують впливати на міжнародні відносини. Однак на відміну від минулого, сьогоднішні конфлікти мають більш технологічний характер, зокрема в кіберпросторі та медіа-сфері, що змінює способи ведення війни.

Список використаних джерел

1. Гельсінкський акт. (1975). Міжнародні відносини та безпека Європи.
2. Грем, Б. (2015). Європейська безпека: минуле, сьогодення і майбутнє.
3. Меркель, А. (2010). Політика безпеки в Європі.
4. Мацько, І. (2018). Європейська архітектура безпеки: аналіз і перспективи.
5. Сміт, Р. (2020). Дипломатія безпеки в період між двома світовими війнами.

Проаналізуйте, за якими показниками Європейський Союз є світовим лідером та у чому він поступається іншим. Яке підґрунтя потрібне для того, щоб реалізувати концепцію європейської стратегічної автономії?

Європейський Союз являє собою політичний союз 27 європейськими країнами. Він є одним з вирішальних гравців на світовій арені. Він охоплює багато різних галузей політики: екологія, охорона здоров'я, зовнішні відносини, безпека, правосуддя, міграція та інші. Він був сформований після Другої світової війни для запобігання майбутніх конфліктів та розвитку економічного співробітництва. Вплив ЄС можна побачити в різних сферах, де він виступає лідером, так і сфери де він демонструє виклики в порівнянні з іншими світовими лідерами.

Показники, де ЄС демонструє світове лідерство:

1. Економічна потужність: ЄС – це один з найбільших економік світу, де зростання річного ВВП становить 0,4% станом на 2023 рік [1]. Валюта яка впроваджена в Європейському Союзі – євро, є однією з значимих валют у світі.
2. Торгівля та інвестиції: ЄС є найбільшим експортером товарів і послуг і одним із головних центрів прямих іноземних інвестицій. Має численні торгові угоди з іншими країнами та має зростаючий вплив у міжнародній економіці.
3. Наука, технології та інновації: Лідер у розробці екологічних та цифрових технологій (зелена енергетика, виробництво водного палива в ЄС, штучний інтелект, квантові технології). Високий рівень досліджень і розробок завдяки таким програмам, як Horizon Europe.
4. Кліматична політика та екологічний перехід: ЄС є одним із лідерів у боротьбі зі зміною клімату та ініціатором Європейської зеленої угоди. Запровадити амбітні екологічні стандарти, такі як скорочення викидів CO₂ і розвиток відновлюваної енергетики.

5. Соціальні стандарти та права людини: Високий рівень соціального захисту, трудових прав і свободи пересування. Лідери, які забезпечують гендерну рівність і права людини.

Сфери, в яких ЄС лідирує над іншими країнами та регіонами:

1. Військова міць і безпека: Відсутність власної єдиної армії та залежність від НАТО під проводом США. Сектор оборони недофінансований порівняно зі Сполученими Штатами та Китаєм. Вразливість до геополітичних загроз, таких як російська агресія чи політична нестабільність у сусідніх регіонах.

2. Цифрові технології та великі компанії: Сполучені Штати та Китай мають сильніші корпоративні сектори цифрових технологій.

3. Політична єдність та ефективне прийняття рішень: Проводити внутрішні зустрічі між державами-членами з питань зовнішньої політики та економічних реформ. Бюрократія може уповільнити реалізацію стратегічних ініціатив.

4. Демографічна та міграційна кризи: Країни ЄС мають старіння населення та низьку народжуваність. Проблеми, пов'язані з інтеграцією іммігрантів.

Європейська стратегічна автономія зменшує залежність ЄС від зовнішніх гравців у ключових сферах. Для його реалізації потрібно наступне:

1. Військова незалежність: Створити ефективну оборонну структуру, яка не буде залучена до питань, що стосуються НАТО, і далі озброїти Європейський оборонний альянс. Інвестиції у сферу військових технологій та спільні оборонні підприємства.

2. Енергетична незалежність: Зменшення закупівель енергоносіїв. Прискорить перехід на шлях зеленої енергії.

3. Технічна незалежність: Інвестиції в розвиток цифрових технологій. Забезпечення посилення безпеки мереж.

4. Політична єдність та ефективне прийняття рішень: Посилити координацію зовнішньої політики та оборони держав-членів. Реформувати механізм прийняття рішень, щоб зменшити односторонню дію вето. [2]

Таким чином, ЄС має величезний економічний, науковий і соціальний потенціал, але йому необхідно підвищити свою оборонну, технологічну та політичну сфери до повноцінних незалежних глобальних гравців.

Список використаних джерел

1. Світовий Банк. URL:
https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=EU&name_desc=false&view=chart
2. Баррозу, Луїс і Марко Круз. «Глобальна стратегія Європейського Союзу: взаємодоповнюваність і спеціалізація». *португальський журнал соціальних наук* 18.3 (2019): 359-383. URL:
https://www.researchgate.net/publication/342919939_The_European_Union's_global_strategy_Complementarity_and_specialization

Якщо росія постійно порушує принципи функціонування ОБСЄ та не виконує її рішення, то чому ця організація не позбавиться від такого члена? Які потенційні виграші та програші для ОБСЄ без росії?

Сценарії розвитку системи європейської безпеки: Чому ОБСЄ не позбавляється Росії та наслідки її виключення

Питання про членство Росії в Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) є ключовим для розуміння сучасних викликів європейської безпеки. Росія порушує основні принципи ОБСЄ, зокрема:

- нерухомість кордонів (втручання в Україну, анексія Криму);
- відмова від застосування сили (агресія 2014 та 2022 років);
- недотримання рішень організації (ігнорування рекомендацій щодо деескалації).

Проте ОБСЄ не виключає Росію зі свого складу. Щоб зрозуміти чому, а також проаналізувати потенційні наслідки такого кроку, розглянемо проблему детальніше.

Чому ОБСЄ не виключає Росію?

1. Консенсус як основа роботи ОБСЄ

Організація діє на принципі одноголосного прийняття рішень. Будь-яка спроба виключити державу-учасницю вимагає згоди всіх 57 членів, включаючи саму Росію. Це робить процедуру виключення технічно неможливою.

- Приклад: У 2022 році Росія заблокувала схвалення бюджету ОБСЄ, паралізувавши роботу організації на кілька місяців.

2. Філософія інклюзивності

ОБСЄ створювалася як площа діалогу між Заходом і Сходом. Її місія — зберігати канали комунікації навіть у періоди криз. Виключення Росії

суперечило б цій ідеї, позбавляючи організацію можливості виконувати роль посередника.

3. Прагматичні інтереси держав-членів

- Деякі країни (наприклад, Угорщина, Сербія) мають політичні чи економічні зв'язки з Росією і можуть не підтримати її ізоляцію.

- Країни Центральної Азії розглядають ОБСЄ як платформу для обговорення питань безпеки з Росією, а не без неї.

4. Відсутність механізму виключення

Статутні документи ОБСЄ не передбачають процедури вилучення члена. Навіть у разі порушень організація може лише обмежити права учасника (наприклад, скасувати право голосу), але не виключити його.

Потенційні виграші для ОБСЄ без Росії

1. Відновлення функціональності

- Росія часто використовує право вето для блокування рішень (наприклад, щодо місій спостерігачів у Україні). Її відсутність дозволила б ОБСЄ ухвалювати рішення швидше і ефективніше.

2. Зміцнення принципів організації

Виключення порушника підвищило б довіру до ОБСЄ як інституції, яка дотримується своїх правил. Це сприяло б:

- Консолідації демократичних держав навколо спільних цінностей.
- Посиленню тиску на інших членів, які порушують норми (наприклад, Білорусь, Азербайджан).

3. Запобігання маніпуляціям

Росія використовує ОБСЄ для легітимації своїх дій (наприклад, місії на окупованих територіях України). Без неї організація могла б більш об'єктивно фіксувати порушення.

4. Створення нових альянсів

- ОБСЄ могла б переорієнтуватися на співпрацю з НАТО та ЄС, уникаючи "російського вето".

Потенційні програші для ОБСЄ без Росії

1. Втрата універсальності

ОБСЄ замислювалася як інструмент безпеки від Ванкувера до Владивостока. Виключення Росії перетворить організацію на "клуб західних держав", що знизить її значення для країн Азії та СНД.

2. Згортання діалогу

- ОБСЄ — одна з небагатьох платформ, де Росія і Захід можуть обговорювати конфлікти (наприклад, Нагірний Карабах, Придністров'я). Без діалогу ризик війни зростає.

3. Дестабілізація периферійних регіонів

- Росія може створити паралельні структури з лояльними країнами (Білорусь, Сербія, Казахстан), що розколяє систему європейської безпеки.

4. Втрата впливу на Росію

Членство в ОБСЄ — формальний зовнішній стимул для Москви дотримуватися мінімальних норм. Після виключення Кремль почне діяти ще більш безкарно.

Альтернативи виключенню: Чи можливі компроміси?

1. Тимчасове обмеження прав

- Заморожування права голосу Росії в Постійній раді ОБСЄ (подібно до того, як ПАРЄ обмежувала права РФ у 2014–2019 роках).

2. Створення "коаліцій готових"

Група країн може ініціювати позаформатні альянси для вирішення конкретних питань (наприклад, безпека в Чорноморському регіоні), уникаючи вето Росії.

3. Реформа ОБСЄ

- Впровадження принципу "кваліфікованої більшості" для ухвалення рішень.

- Децентралізація: розширення повноважень регіональних офісів ОБСЄ (наприклад, у Києві чи Тбілісі).

Вплив на систему європейської безпеки

Сценарій 1: ОБСЄ без Росії — посилення Заходу

- ЄС та НАТО домінують у формуванні архітектури безпеки.
- Росія переходить до конфронтації через інші платформи (ОДКБ, ШОС).

Сценарій 2: Росія залишається в ОБСЄ — "заморожена криза"

- Організація втрачає авторитет, але зберігає діалог.
- Європа розколюється на зони впливу: проєвропейську Східну Європу та "російський пояс" (Білорусь, Сербія).

Сценарій 3: Поява нових інституцій

- Створення альтернатив ОБСЄ (наприклад, "Ліга демократичних держав"), де домінують принципи, а не консенсус.

Висновки: Виключення Росії з ОБСЄ має як переваги (відновлення ефективності), так і ризики (розкол Європи). На сьогодні це неможливо через інституційні обмеження, але організація може:

- Реформувати процедури голосування ;
- Активізувати роботу в обхід Росії (через міжнародні коаліції);
- Використовувати санкції проти окремих представників РФ замість колективного покарання.

Головний урок для ОБСЄ: система безпеки, заснована на консенсусі, не працює, коли один із учасників є не партнером, а агресором. Майбутнє організації залежить від здатності знайти баланс між принципами і реальністю.

Основні тези

1. Чому ОБСЄ не виключає Росію?

- Консенсус як основа роботи: виключення вимагає згоди всіх 57 членів, включаючи саму Росію (технічна неможливість).
- Філософія інклюзивності: ОБСЄ — платформа діалогу навіть у кризових ситуаціях.

- Відсутній механізм виключення: статутні документи ОБСЄ не передбачають такої процедури.

2. Виграші для ОБСЄ без Росії

- Ефективність рішень: відсутність російського вето.

- Зміцнення принципів: організація демонструє послідовність у захисті правил.

- Об'єктивність: припинення маніпуляцій з боку РФ (наприклад, місії на окупованих територіях).

3. Програші для ОБСЄ без Росії

- Втрата універсальності: перетворення на "західний клуб".

- Дестабілізація: ризик створення паралельних структур під контролем РФ.

- Згортання діалогу: втрата платформи для обговорення конфлітів (Нагірний Карабах, Придністров'я).

4. Альтернативи виключенню

- Тимчасове обмеження прав РФ (наприклад, позбавлення права голосу).

- Реформа ОБСЄ: впровадження голосування кваліфікованою більшістю.

5. Сценарії розвитку

- Посилення Заходу vs. "заморожена криза" vs. створення нових інституцій (на кшталт "Ліги демократичних держав").

Список використаних джерел

1. Офіційні документи ОБСЄ

- [Хельсінський заключний акт (1975)](<https://www.osce.org/helsinki-final-act>): визначає базові принципи, включаючи нерухомість кордонів і відмову від застосування сили.

- [Стамбульська хартія (1999)](<https://www.osce.org/istanbul-charter>): закріплює зобов'язання щодо демократії та верховенства права

2. Аналітичні доповіді

- [Crisis Group: "Роль ОБСЄ у російсько-українській війні"](<https://www.crisisgroup.org>): оцінка ефективності організації в умовах конфлікту.

- [Дослідження Carnegie Endowment: "Росія і ОБСЄ: від партнерства до конфронтації"](<https://carnegieendowment.org>): аналіз змін у ставленні РФ до організації після 2014 року.

3. Медіа та експертні статті

- [The Moscow Times: "Чому Росія ігнорує ОБСЄ?"](<https://www.themoscowtimes.com>): розгляд мотивів Кремля.

- [European Council on Foreign Relations: "Майбутнє ОБСЄ після 2022 року"](<https://ecfr.eu>): сценарії розвитку організації в умовах війни.

4. Академічні роботи

- Книга: "ОБСЄ і сучасні виклики європейської безпеки" (редакція П. Шерета, 2020) — аналіз інституційних слабкостей організації.

- Стаття: "Консенсус vs Ефективність: дилема ОБСЄ" (Журнал з міжнародної безпеки, 2021).

Порівняйте моделі європейської безпеки, які сформувалися після наполеонівських воєн та після Першої світової війни. Що спільного у них та чим вони відрізняються? Чому, на вашу думку, перша проіснувала майже століття, а друга лише двадцять років?

Аналіз історичних моделей безпеки має вирішальне значення для розуміння сучасних міжнародних відносин з декількох ключових причин. По-перше, це виявлення закономірностей, тому що, історія міжнародних відносин демонструє нам певні закономірності, які повторюються з плином часу. Аналізуючи минулі конфлікти та системи безпеки, ми можемо виявити ці закономірності та краще зрозуміти причини їх виникнення. Також, це дозволяє прогнозувати потенційні ризики та загрози в сучасному світі, а також розробляти ефективні стратегії їх запобігання. По-друге це розуміння причин конфліктів, якщо зрозуміти історичні моделі безпеки тоді можна зрозуміти які фактори сприяють виникненню міжнародних конфліктів. Це може бути боротьба за ресурси, ідеологічні протиріччя, територіальні претензії або порушення балансу сил. Вивчаючи минулі конфлікти, ми можемо виявити їхні корінні причини та розробити механізми їх запобігання в майбутньому. По-третє, навчання на помилках минулого. Історія міжнародних відносин сповнена помилок, які призвели до катастрофічних наслідків. Аналізуючи ці помилки, ми можемо уникнути їх повторення в майбутньому. Це особливо важливо в умовах сучасного світу, де конфлікти можуть мати глобальні наслідки. Сьогодні порівняємо Віденську та Версальсько-Вашингтонську системи, виявимо їхні спільні риси та відмінності, а також проаналізуємо причини їхньої різної тривалості.

Віденська система (1815). Характерною рисою Віденського конгресу було те, що його учасники не проводили офіційних пленарних засідань [1]. Основні питання обговорювалися на неформальних зустрічах представників ключових

держав, без залучення делегацій від менших країн. Переговори велися не лише за столом, але й під час різних світських заходів, таких як прогулянки, полювання, урочисті прийоми та бали, а також у невимушеній обстановці за картковою грою. Якщо подивитися у минуле, наполеонівські війни кардинально змінили політичну карту Європи, показавши небезпеку революційних ідей та агресивного експансіонізму. Після поразки Наполеона виникла нагальна потреба у створенні нової системи міжнародних відносин, яка б гарантувала стабільність та мир. Наслідки цих воєн були такими: зруйнували старі імперії та кордони, поширили національну ідею також необхідно відновлювати політичну рівновагу в Європі.

Основні принципи Віденської системи: баланс сил - головною метою було запобігти домінуванню будь-якої держави в Європі. Досягалося шляхом територіальних компенсацій та створення системи союзів. Легітимізм - відновлення на тронах законних монархів, повалених Наполеоном. Це сприяло відновленню традиційних порядків та стабільності. Інтервенція - право великих держав на втручання у внутрішні справи інших держав для придушення революційних рухів.

Головні інститути того часу були:

Священний союз (Союз монархів Росії, Австрії та Пруссії, спрямований на боротьбу з революційними ідеями та збереження християнських цінностей.)

Четверний союз (Союз Росії, Австрії, Пруссії та Великої Британії, спрямований на підтримку Віденського порядку та боротьбу з можливими спробами Франції відновити свою могутність.)

Система конгресів (Регулярні зустрічі представників великих держав для вирішення міжнародних проблем)

Характер системи був консервативний, тому що Віденська система була спрямована на збереження статус-кво та відновлення традиційних порядків. Антиреволюційний, тому що система була спрямована на боротьбу з революційними ідеями та рухами. Та європоцентричний, тому що система

зосереджувалася на європейських проблемах, ігноруючи інтереси інших регіонів світу.

Роль міжнародних організацій у Віденській системі була обмеженою. Головними інструментами врегулювання міжнародних відносин були дипломатичні конгреси та союзи великих держав. Священний союз та Четверний союз мали більше політичний, ніж організаційний характер.

Версальсько-Вашингтонська система (1919)

З 1914 по 1918 роки Європа стала епіцентром глобального конфлікту, Першої світової війни, що втягнув 38 держав і 1.5 млрд. людей [2]. Наслідками цієї війни стали величезні людські втрати, що перевищили 10 мільйонів загиблих. Ця війна показала небезпеку імперіалістичних амбіцій та необхідність створення системи, яка б запобігла подібним конфліктам у майбутньому. Наслідки війни були такими: розпад імперій (Російської, Австро-Угорської, Османської), виникнення нових незалежних держав у Європі, необхідність врегулювання територіальних питань та встановлення нового міжнародного порядку.

Основні принципи Версальсько-Вашингтонської системи: колективна безпека - Ідея, що безпека однієї держави залежить від безпеки всіх інших. Ліга Націй була створена для забезпечення колективної безпеки шляхом врегулювання конфліктів та застосування санкцій проти агресорів. Національне самовизначення - Право народів на самостійне визначення своєї політичної долі. Цей принцип був використаний для створення нових держав у Європі. Міжнародне право - Прагнення до створення системи міжнародних відносин, заснованої на праві та справедливості. Версальський договір та інші договори були спрямовані на встановлення нових норм міжнародного права [3]. Головні інститути того часу були:

Ліга Націй (міжнародна організація, створена для забезпечення миру та безпеки. Мала повноваження для врегулювання конфліктів, застосування санкцій та розвитку міжнародного співробітництва.) [4]

Система договорів щодо обмеження озброєнь (договори, спрямовані на обмеження військових озброєнь та запобігання гонці озброєнь. Вашингтонська конференція по морським озброєнням 1921-1922 року)

Характер системи був прогресивний, тому що Версальсько-Вашингтонська система була спрямована на створення нового міжнародного порядку, заснованого на принципах демократії, миру та співробітництва. Та ідеалістичний, тому що вона базувалася на ідеалістичних уявленнях про можливість створення миру та справедливості шляхом міжнародного співробітництва.

Роль міжнародних організацій була значно більшою, ніж у Віденській системі. Ліга Націй мала повноваження для врегулювання конфліктів та забезпечення колективної безпеки.

Спільні риси Віденської та Версальсько-Вашингтонської системи: **Прагнення до миру:** Обидві моделі мали на меті запобігти повторенню масштабних конфліктів.

Багатосторонність: Обидві моделі передбачали створення міжнародних організацій для врегулювання суперечок.

Ідея колективної безпеки: Обидві моделі ґрунтувалися на принципі, що безпека однієї держави залежить від безпеки інших.

Відмінності Віденської та Версальсько-Вашингтонської системи: Віденська система (після наполеонівських воєн):

- Основний принцип: баланс сил між великими державами.
 - Головний інструмент: дипломатичні конгреси та союзи.
 - Характер: консервативний, спрямований на збереження статус-кво.
 - Роль міжнародних організацій: обмежена, переважно консультативна.
- Версальсько-Вашингтонська система (після Першої світової війни):
- Основний принцип: колективна безпека через Лігу Націй.
 - Головний інструмент: міжнародні договори та Ліга Націй.
 - Характер: більш прогресивний, спрямований на створення нового міжнародного порядку.

- Роль міжнародних організацій: більш значна, Ліга Націй мала повноваження для врегулювання конфліктів.

Віденська система проіснувала довше завдяки відносному балансу сил, спільним інтересам еліт та гнучкості. Версальсько-Вашингтонська система зазнала краху через внутрішні протиріччя, економічну кризу та агресію тоталітарних режимів. Ось чому я маю таку думку. На різницю тривалості існування Віденської та Версальсько-Вашингтонської систем міжнародних відносин впливали різні факти, тому зараз розглянемо їх. Фактори, що сприяли тривалості Віденської системи: ця система ґрунтувалася на принципі балансу сил, що передбачав розподіл впливу між великими державами. Це дозволило запобігти домінуванню однієї держави та підтримувати відносну стабільність. Також, були спільні інтереси у еліт, європейські монархи та аристократія мали спільні інтереси у збереженні статус-кво та запобіганні революційним рухам. Це сприяло їхньому співробітництву та підтримці системи. Крім того, Віденська система була досить гнучкою та здатною до адаптації до змін у міжнародних відносинах. Система конгресів дозволяла вирішувати конфлікти шляхом дипломатії. І найголовніше, в Європі 19 століття не було таких глибоких ідеологічних розбіжностей, як у 20 столітті. Це полегшувало досягнення компромісів між державами. Розглянемо фактори, що призвели до краху Версальсько-Вашингтонської системи.

1 Невключення США до Ліги Націй - відмова США від участі в Лізі Націй значно послабила її ефективність та авторитет.

2 Реваншизм Німеччини - Німеччина була незадоволена умовами Версальського договору та прагнула до реваншу. Це створило нестабільність у Європі.

3 Економічна криза 1930-х років - Велика депресія дестабілізувала міжнародні відносини та посилила націоналістичні настрої.

4 Агресія тоталітарних режимів - Підйом тоталітарних режимів у Німеччині, Італії та Японії порушив міжнародний порядок та призвів до Другої світової війни.

5 Слабкість ліги націй - Ліга націй виявилася нездатною ефективно реагувати на агресію та запобігти конфліктам [5].

Отже, Віденська система проіснувала майже століття завдяки балансу сил між великими державами, їхньому прагненню до компромісів та відсутності глибоких ідеологічних протиріч. Натомість, Версальсько-Вашингтонська система була зруйнована через реваншистські настрої Німеччини, економічну кризу та агресивну політику тоталітарних режимів, а також слабкість Ліги Націй.

Список використаних джерел

1	Наполеонівські	війни	URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0			
2	Перша	світова	війна.
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B5%D1%80%D1%88%D0%B0_%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0			
3	Версальський	договір.	URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%B4%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D1%96%D1%80_(1919)			
4	Ліга	Націй.	URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D1%96%D0%B3%D0%B0_%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9			
5	Системи	міжнародних	відносин.
https://studies.in.ua/mvidn_seminar/500-sistemi-mzhnarodnih-vdnosin.html			

«Холодна війна» - це уже лише історія чи й сучасність?

“Холодна війна” почалася у 1940-х роках та, прийнято вважати, що закінчилася у 1990-х. Це було глобальне економічне, політичне, геополітичне, науково-технічне та культурне протистояння Сполучених Штатів Америки та Радянського Союзу. Прийнято вважати, що Х.в. закінчилася після спільної заяви президента США Дж. Буша старшого та радянського лідера М. Горбачова на острові Мальта в листопаді 1989. Там США та СРСР проголосили, що більше не є ворогами. Також, засудження Москвою свого колишнього союзника - Іраку, котрий окупував Кувейт у серпні 1990 року, також підтримка Росією в Раді Безпеки Організації Об’єднаних Націй свого давнього ворога - США, розпуск ОВД в липні 1991 і розпад СРСР у грудні 1991, підписання Дж. Бушем і російським лідером Б. Єльциним Кемп-Девідської декларації про примирення в лютому 1992 [1]. Але чи справді це є істиною? Багато подій сучасності та ближнього минулого, а також роботи науковців доводять, що це не є правдою, у першу чергу для нас - українців, бо саме наша країна найбільше потерпає від російської агресії, військової та інших видів (антиукраїнська пропаганда, кібератаки, і т.д.). Також Росія продовжує підривати стабільність у країнах Європи, США, Канаді, воює в Африці та використовує всі можливі інструменти пропаганди, аби показати, що вона є жертвою, а не агресором. За всіма ознаками, це і є продовженням Холодної війни, тож тема є достатньо актуальною.

Вважається, що так звана “Друга Холодна війна”, або “Нова Холодна війна” почалася одразу після “завершення” першої, у 1992 р., та на сьогоднішній день має п’ять етапів. Було пройдено чотири етапи: 1992-2001, 2002 - 2008 та 2009-2013. Під час першого та другого етапів, прямого зіткнення США та Росії не було. На третьому етапі адміністрація Барака Обами зробила спробу "перезавантаження стосунків", але, як і можна було очікувати, ця спроба була приреченою на провал. Четвертий етап розпочався після вторгнення Росії в

Україну 20 лютого 2014 року [2]. На сьогодні ми перебуваємо в п'ятому етапі, який розпочався із повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року. Новітня холодна війна є жорстокішою, ніж перша Холодна війна. Прикладами того є дії Росії в Європі за останні місяці. У своїй заяві заступник генерального секретаря НАТО Джеймс Аппатурай заявив, що Росія проводить саботаж, повторювані диверсії, шпигунські операції. Тільки на території Балтійського моря кожного місяця фіксується не менше одного серйозного інциденту, пов'язаного із пошкодженням підводних кабелів. До того ж, було зафіксовано різноманітні випадки масових кібератак на державні установи, оборонні системи та збої в роботі GPS-навігації, установлення вибухових пристроїв на літаках, підриви колій та сходження потягів із рейок, підпали складів та заводів на території ЄС. Були зафіксовані випадки використання російськими злочинцями шкідливого, вірусного програмного забезпечення, із метою пошкодження критичної інфраструктури.

Джеймс Аппатурай підкреслив, що НАТО помітило зростання агресивних дій Росії, направлених на нанесення шкоди економіці країн-членів Альянсу, підриву безпекової ситуації в цих країнах та дестабілізації внутрішніх справ. Він зазначив, що ці гібридні атаки є частиною ширшої та довгострокової стратегії РФ, згідно з якою країни Західного світу, зокрема ЄС, сприймаються, як головний ворог [3]. Також, варто згадати про збільшення активних нападів на Європу, що зазначено в дослідженні Лейденського університету. У ньому зазначено, що раніше Росія була сфокусована на більш пасивних та секретних діях, таких як шпигунство та кібератаки, тепер обсяг ворожих дій істотно розширився. Було підраховано та зроблено висновок, що в 2022 році таких операцій було шість, то вже у 2023 році ця кількість зросла до 13, а у 2024 - аж до 44 [4]. Як можна побачити, у 2024 році частота та розмах російських агресивних дій значно зросли. Найвідомішими та найбільш руйнівними з 44-х є вбивство російського пілота-втікача Дмитрія Мішова, замах на керівника німецького виробника зброї Rheinmetall, Арміна Паппергера, і спроба залучити поляка до замаху на президента Зеленського. Також – закладання вибухівки на

рейси DHL, підрип яких у повітрі призвів би до катастрофи та величезних матеріальних втрат та смерті багатьох людей. Цього разу, лише за щасливим збігом обставин, вибухи сталися не в повітрі, а на землі – у складських приміщеннях на території Британії та Німеччині.

Ще однією відмінністю нової Холодної війни є пасивність Європи. Під час Холодної війни, США активно протистояли Росії, розробляли нові види зброї, просували свою пропаганду та посилювали міжнародний вплив. Європа та інші країни Західного світу, такі як США, Канада, Австралія, на жаль, не сприймають цю загрозу серйозно. Проросійські прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан та прем'єр Словаччини Роберт Фіцо спокійно заважають ЄС ухвалювати рішення про продовження санкцій проти Росії, озброєння України та споживають російську нафту. Також, прем'єр Словаччини у себе в твіттері заявив, що прийняв офіційне запрошення В. Путіна на візит до Росії на 9 травня, та з радістю туди поїде [5]. Це легітимізація Путіна та Росії в очах усього цивілізованого світу, а також плювок офіційній політиці ЄС. У той самий час, 19 березня 2025 року декілька національних агентств США, пов'язаних із гарантуванням безпеки, зупинили роботу з координації зусиль, пов'язаних із протидією кібератакам, саботажем та дезінформації з боку Росії [6].

Це дає велику перевагу РФ. Але, не все так безнадійно. Останнім часом, завдяки нестабільній політиці та поведінці США, Європа починає усвідомлювати важливість самостійності, антиросійських настроїв та переозброєння [7]. Разом із цим, Канада хоче стати ближчою до ЄС та менш залежною від США.

Реакція Західного світу все ще є заслабкою та занадто повільною, але чим швидше вони зрозуміють, що перебувають у стані другої Холодної війни, яка може ескалювати в Третю світову, тим більше часу у них буде для підготовки.

Список використаних джерел

1. Віднянський С.В. ХОЛОДНА ВІЙНА URL:
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=DOP&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Kholodna_vijna
2. Друга холодна війна: попередні підсумки URL:
<https://elibrary.ivinas.gov.ua/399/1/Druha%20kholodna%20viyna%20poperedni%20pidsumky.pdf>
3. Заява заступника генсекретаря НАТО URL:
<https://glavcom.ua/world/world-politics/zastupnik-hensekretarja-nato-hibridna-vijna-rosiji-proti-jevropi-nabuvaje-zahrozlivikh-masshtabiv-1050004.html>
4. Дослідження Лейденського університету URL:
<https://www.bbc.com/ukrainian/articles/ckgyw7pg0wlo>
5. Заява Роберта Фіцо про візит до Росії на 9 травня URL:
https://lb.ua/world/2024/11/27/647257_slovatskiy_premier_fitso_zayaviv_shcho.html
6. Стаття про послаблення протидії кіберзагрозам із боку Росії URL:
<https://www.radiosvoboda.org/a/news-reuters-ssha-kiberzagrozy-z-boku-rf/33352694.html>
7. План озброєння Європи URL: <https://zn.ua/ukr/europe/jes-zakrivaje-dveri-dlja-ssha-u-hrandioznomu-oboronnomu-plani-politico.html>

Якщо росія постійно порушує принципи функціонування ОБСЄ та не виконує її рішення, то чому ця організація не позбавиться від такого члена? Які потенційні виграші та програші для ОБСЄ без росії?

1. Актуальність теми

Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) є однією з ключових інституцій, яка покликана гарантувати мир, безпеку та співробітництво на європейському континенті. Однак повномасштабне вторгнення росії в Україну у 2022 році продемонструвало грубі порушення норм міжнародного права та основних принципів ОБСЄ з боку російської федерації. На цьому тлі постає цілком логічне питання: чому ОБСЄ досі не виключила державу, яка підриває самі основи її існування?

Аналіз цього питання є особливо важливим для України, яка перебуває в епіцентрі конфлікту, а також для всіх держав-учасниць, зацікавлених у відновленні довіри до міжнародних інституцій. Вивчення потенційних наслідків виключення росії з ОБСЄ дозволяє краще зрозуміти реальні обмеження міжнародного права, політики консенсусу та роль дипломатії в умовах нової архітектури європейської безпеки.

2. Есе

ОБСЄ об'єднує 57 країн, включно з росією, та ґрунтується на принципах рівноправності, поваги до суверенітету, територіальної цілісності та невтручання у внутрішні справи держав. росія неодноразово порушувала ці принципи, зокрема анексією Криму у 2014 році, гібридними операціями в Європі та відкритим нападом на Україну у 2022 році. Здавалося б, логічним кроком було б виключення агресора з організації. Проте ситуація не така проста.

ОБСЄ діє на основі консенсусу — тобто всі рішення ухвалюються лише за згодою всіх учасників. Саме це і є головною юридичною перешкодою для

виключення росії: вона сама повинна погодитися на своє виключення, що вочевидь нереалістично. Такий принцип консенсусу, з одного боку, дозволяє уникати домінування великих держав, а з іншого — паралізує дієвість організації у випадках, коли одна з країн зловживає своїм правом вето.

Окрім юридичних перепон, існує також політична та дипломатична логіка. Частина учасників ОБСЄ вважає, що збереження діалогу з навіть агресивною стороною краще, ніж повна ізоляція. Наявність росії у ОБСЄ — це формальна можливість для контактів, моніторингу, місій та комунікацій, які теоретично можуть зменшити ризик ескалації або слугувати каналами для мирних ініціатив.

Втім, вигаши від виключення росії також очевидні. Це дозволило б:

- зміцнити авторитет ОБСЄ;
- показати нульову толерантність до агресії;
- усунути параліч при прийнятті рішень;
- зняти внутрішні суперечності в організації, що виникають через «подвійні стандарти».

Водночас програші також вагомі:

- повна втрата контактів з росією в безпековій площині;
- перетворення ОБСЄ на інструмент лише демократичного табору;
- ризик розколу серед членів організації, які мають проросійські симпатії (наприклад, Сербія чи Угорщина);
- втрата універсального характеру ОБСЄ, який відрізняє її від НАТО чи ЄС.

Ще одним важливим аспектом є репутаційні наслідки для ОБСЄ. Після початку повномасштабного вторгнення в Україну у 2022 році з боку аналітиків і громадськості лунає чимало критики щодо пасивності міжнародних організацій. Для багатьох спостерігачів збереження росії в складі ОБСЄ виглядає як толерування агресора або принаймні безпорадність інституції, що має забезпечувати дотримання миру і безпеки. Це суттєво підриває довіру до ОБСЄ як дієвого гравця на міжнародній арені.

У зв'язку з цим, зростає підтримка ідеї реформування механізмів прийняття рішень у ОБСЄ. Один із можливих варіантів — частковий перехід до

голосування за кваліфікованою більшістю у виняткових випадках, наприклад, у питаннях, що стосуються прямих порушень Статуту або агресії. Це дозволило б організації не потрапляти в ситуацію повного паралічу через позицію одного члена.

Також варто враховувати і довгострокові геополітичні наслідки. Якщо ОБСЄ залишить росію в складі, не реагуючи на її дії, це може створити прецедент безкарності для інших авторитарних режимів, які спостерігають за реакцією Заходу.

У результаті — ризик нових конфліктів, ще більша деградація системи колективної безпеки та послаблення ролі ОБСЄ як запобіжника ескалацій.

Однак виключення росії автоматично не гарантує ефективності організації. Важливо, щоб це рішення супроводжувалося стратегічною трансформацією: оновленням мандату, посиленням інструментів впливу, переглядом фінансової моделі та зміцненням зв'язків з іншими регіональними структурами — ЄС, НАТО, ООН.

Отже, ситуація з членством росії в ОБСЄ — це не лише юридичне чи процедурне питання, а символ глобального конфлікту між цінностями міжнародного права та прагматизмом дипломатії. Україна, як держава, що потерпає від агресії, має бути ініціатором публічного обговорення подальшої долі ОБСЄ та необхідності її глибокої модернізації.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт ОБСЄ – <https://www.osce.org/>
2. OSCE Ministerial Council Statements, 2022–2024
3. Міжнародне право: підручник / за ред. В.Н. Денисова. – К.: Юрінком Інтер, 2022.
4. Грицак Я. Коротка історія Європи. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2021.
5. Freedman L. Ukraine and the Art of Strategy. – Oxford University Press, 2019.

6. Zhurzhenko T. The OSCE in the Russia–Ukraine Conflict: A Platform for Dialogue or a Victim of Geopolitics? – European Security, 2022.